

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Кафедра міжнародного права,
європейської та
євроатлантичної інтеграції

Спеціальність 293 «Міжнародне право»
Освітня програма 293.00.01 «Міжнародне право»

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

ПРАВО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Студентки 4 курсу
денної форми навчання
Турик Олени Олександрівни

Науковий керівник: к.ю.н.,
доцент кафедри міжнародного
права, європейської та
євроатлантичної інтеграції
Шереметьєва Ольга Юріївна

Київ –2026

ЗМІСТ

ВСТУП	2
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРАВА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	7
1.1.Поняття міжнародної організації як суб'єкта міжнародного права	7
1.2.Поняття права міжнародних організацій, його функції та принципи	17
1.3.Розвиток, місце та значення права міжнародних організацій в системі міжнародного права	24
РОЗДІЛ 2. ТИПОЛОГІЯ ПРАВА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	32
2.1. Основні підходи до типології права міжнародних організацій	32
2.2. Правова природа та джерела «внутрішнього права» міжнародних організацій	39
2.3. Правова природа та джерела «зовнішнього права» міжнародних організацій	51
2.4.Міжнародно-правові норми, що регламентують статус міжнародних організацій та їхню організаційно- функціональну структуру.....	59
РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ПРАВА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ТА ПРАВОТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ.	64
3.1. Україна в системі міжнародних організацій загального спрямування: правотворчий вимір	64
3.2. Право міжнародних організацій галузевого спрямування як складова міжнародно-правового впливу на правову систему України	68
3.3. Вплив права міжнародних організацій на правотворчу діяльність в Україні: європейський вектор	75
ВИСНОВКИ	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:	88

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Право міжнародних організацій встановлює правосуб'єктність міжнародних організацій, що не впливає з державного суверенітету, зумовлюючи появу унікальних юридичних колізій. Система джерел права міжнародних організацій від установчих актів до резолюцій, а також рішень, як правило характеризуються за ступенем юридичної сили, що у свою чергу обумовлює потребу в упорядкованій ієрархії й належній системі тлумачення. Практика розгляду справ міжнародними судами постає доказом стрімкого підвищення кількості спорів стосовно відступу організацій поза межі їх мандату, отож вивчення меж їх повноважень є цілком важливим задля дотримання правопорядку. Фрагментарними продовжують бути норми про міжнародно-правову відповідальність міжнародних організацій передусім у разі солідарної відповідальності з державами-учасницями. Право міжнародних організацій безперервно функціонує й в межах внутрішньодержавного права та зовнішньодержавного права, спричиняючи процес ускладнення імплементації, юрисдикційної невизначеності й колізій між неоднорідними державними правопорядками. Попри це, така взаємодія прослідковується в наявності можливостей гармонізації вітчизняних законодавств, стандартизації правових норм в контексті захисту прав людини й становленні взаємоузгоджених механізмів транскордонного партнерства, котрі неможна було би здобути винятково двосторонніми договорами між державами. Дослідження права міжнародних організацій уможлиблює оцінити правомірність односторонньої нормотворчості у випадку коли резолюції чи практика органу де-факто модифікують звичаєві норми.

Наразі Україна вбачає потребу імплементації рішень міждержавних органів. Глибоке дослідження норм права міжнародних організацій має пріоритетне значення, адже такі норми чітко окреслюють механізми застосування заходів примусової реалізації актів наднаціональних структур в

межах конкретної держави. Аналіз права міжнародних організацій надає можливість для України активно застосовувати інструменти оскарження санкційного реєстру й другорядних заходів обмежувального характеру, які зароджуються на рівні організацій, дбаючи про інтереси національних суб'єктів у міжнародних адміністративних трибуналах.

Стан наукової розробки проблеми. Проблематика права міжнародних організацій постає предметом дослідження численних національних та зарубіжних вчених. Теоретико-правові основи права міжнародних організацій як галузі міжнародного права, його поняття, джерела, принципи й функції досліджували наступні зарубіжні вчені: Ян Клабберс, Генрі Дж. Шермерс, Нільс М. Блокер, Мішель Віраллі, Лоренцо Гаспарі, Фінн Сейєрстед, М. Вуд, та інші. З поміж вітчизняних науковців, котрі здійснили вагомий вклад у розвиток даної галузі, слід відмітити внесок праць: В.Г. Буткевича, О.В. Зайцевої, О.М. Шпакович, М.М. Антоновича, А.В. Войціховського, Я.С. Пасічника, Х.Н. Бехруза й інших.

Питання правосуб'єктності міжнародних організацій зачіпаються в роботах: М.Ф. Анісімова, Я. Жукорської, О.Ю. Проць. Джерела права міжнародних організацій, а саме співвідношення договорів, звичаєвих норм та установчих актів досліджували: Я.С. Пасічник, В.В. Шамрай. Внутрішнє право міжнародних організацій вивчали Д. Ходаківська, Д.Д. Каграманян, С.В. Черніченко. Зовнішнє право міжнародних організацій аналізували Х.Н. Бехруз, С.С. Андрейченко.

В українському науковому просторі проблематика права міжнародних організацій досліджувалося в контексті участі України в організаціях загального та галузевого спрямування, а також робився акцент на гармонізації законодавства України, торкаючись європейського вектору (Барназюк Я.О., Шатіло В.А., Денисенко С.І., Мітяш О., Расторгуєвої Н.О.).

Проте, системного дослідження права міжнародних організацій у його цілісності, що осягнуло би аналіз не тільки окремі інституції, але практики міжнародних організацій та її рецепції в національних правопорядках станом на сьогодні досі не вистачає. Звертаючи особливу увагу на швидкоплинну еволюцію правотворчої діяльності міжнародних організацій, підсилення їх впливу на вітчизняне законодавство, а також факт існування невирішених питань, подібна багатоаспектна розробка є вкрай необхідною.

Мета дипломної роботи полягає у визначенні на підставі всебічного теоретико-правового аналізу права міжнародних організацій, його впливу на правотворчу діяльність та взаємовідносин України з міжнародними організаціями як загального, так й галузевого спрямування.

Задля досягнення окресленої мети постає необхідність у вирішенні наступних завдань:

1. Викласти поняття та ключові ознаки міжнародної організації як безпосереднього суб'єкта міжнародного права.
2. Визначити поняття права міжнародних організацій, а також його функції й провідні принципи .
3. Окреслити історичне становлення, значення та місце права міжнародних організацій у системі міжнародного права.
4. Охарактеризувати основні підходи до типології права міжнародних організацій, враховуючи правову природу й джерела, і «зовнішнього права», і «внутрішнього права» міжнародних організацій, охоплюючи норми, що визначають їх статус й організаційно-функціональну структуру.
5. Розглянути правотворчий вимір участі України в міжнародних організацій загального спрямування.
6. З'ясувати яким чином право міжнародних організацій галузевого спрямування здійснює вплив на правову систему України.

7. Охарактеризувати вплив права міжнародних організацій на правотворчу діяльність України, зосереджуючи увагу на європейському векторі.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що утворюються внаслідок визначення правової природи, джерел, типології права міжнародних організацій, а також відносини, що виникають у ході втілення Україною своєї правотворчої функції в рамках участі в міжнародних організаціях.

Предметом дослідження є правові норми, включаючи установчі акти, рішення органів міжнародних організацій, міжнародні договори, норми внутрішнього права, механізми й принципи реалізації функціонування самих міжнародних організацій та їх співпраці з державами чи іншими суб'єктами міжнародного права.

Методи дослідження. У роботі висвітлено цілий комплекс загальнонаукових та спеціально-юридичних методів: історико-правовий метод- для поглибленого аналізу розвитку права міжнародних організацій, ролі та цінності в міжнародно-правовій системі; порівняльно-правовий метод - задля співставлення підходів типології права міжнародних організацій, зважаючи на порівняння правової природи, як внутрішнього так й зовнішнього права міжнародних організацій; метод системного аналізу- для вивчення структури права міжнародних організацій, взаємозалежності його складових елементів й дієвих інструментів впливу на правову систему України; формально-юридичний метод – застосований для дослідження нормативно-правової бази у контексті права міжнародних організацій.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, включаючи підрозділи, висновку, списку використаних джерел. У першому розділі висвітлюються теоретико - правові засади права міжнародних організацій. У другому – досліджується типологія права міжнародних організацій. У третьому розділі розглядається вплив права міжнародних організацій на взаємовідносини України та її правотворчу діяльність.

Основний зміст роботи викладено 86 сторінках. Список використаних джерел містить 72 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРАВА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

1.1. Поняття міжнародної організації як суб'єкта міжнародного права

На сьогоднішній день, міжнародні організації продовжують дедалі більше відігравати провідну роль у сучасній системі міжнародного права та міжнародних відносин, зокрема в регулюванні економічних, політичних, гуманітарних та соціальних процесів. В контексті зовнішньодержавного права міжнародні організації почали послідовно набувати ознак самостійних суб'єктів правовідносин і в подальшому це допомогло зумовити процес становлення доктрини міжнародної правосуб'єктності міжнародних організацій. Набуття міжнародною організацією статусу суб'єкта міжнародного права прямо означає наділення її відповідним комплексом прав та обов'язків, а також можливістю їх здійснення на міжнародному рівні. Характер та обсяг правосуб'єктності як правило обумовлюється волею держав-засновниць та установчими документами. Для теоретичного та практичного значення аналіз поняття міжнародної організації як суб'єкта міжнародного права набуває дедалі більшої потреби для розуміння нинішнього міжнародно-правового порядку.

Визначення та роз'яснення терміну «міжнародна організація» привертає значну увагу більшості юристів міжнародників через визначення міжнародної правосуб'єктності та ролі таких суб'єктів у світовій політиці. Тлумачення цього визначення постає невід'ємним елементом аналізу функціонування міжнародної системи та правового інструментарію загалом.

У класичному міжнародному праві міжнародна організація трактується як механізм уніфікації та середовище для діалогу, що прямо координує позиції держав членів, виступаючи інструментом врегулювання міждержавних непорозумінь та суперечностей, одночасно задовольняючи спільні інтереси своїх членів. Сфера діяльності міжнародних організацій охоплює :політичні,

економічні, культурні та соціальні проблеми, які торкаються не тільки держави, але й громадської спільноти, внаслідок чого починає зростати потреба в безперервному контролі та аналізі динаміки інтеграційних процесів [42].

За статтею 2 (а) Віденської конвенції про право договорів міжнародна організація означає «договірне об'єднання держав, сформоване на основі укладення міжнародного договору, яка наділена системою постійно діючих органів управління, а також міжнародною правосуб'єктністю» [6].

Відтак, Мішель Віраллі дає визначення поняттю міжнародної організації як «асоціації держав, започаткованої на основі міжнародної угоди та наділеною статутними органами задля досягнення спільних цілей на засадах співробітництва» [35]. Відповідно, міжнародна організація охоплює кілька ключових ознак, серед них виділяють: автономію, що знаходить своє відображення на основі формування власної волі та правосуб'єктності, міждержавну основу, вольовий характер заснування та приналежність, присутність апарату постійно діючих органів та наявність функції взаємодії, що відрізняє її від інтеграційних об'єднань. Віраллі наголошував на тому, що міжнародна організація на сучасному етапі реалізує автономну волю, виходячи за межі простого агрегування держав учасниць, відмежовуючи її від історичних інструментальних моделей, а класифікація за типом діяльності відповідно має саме юридичне значення.

Італійський юрист-міжнародник Лоренцо Гаспаррі трактує поняття міжнародної організації як «установу, засновану на основі договору чи іншого інструмента, яка прямо підпорядковується зовнішньодержавному праву і схильна до створення правової системи, що ґрунтується на міжнародно-правових засадах та відтворює норми, що в сукупності поєднують внутрішній і зовнішній характер» [15]. Варто відзначити, що для підходу до поняття міжнародної організації Гаспаррі визначив чотири важливі концепції, а саме : ексепціоналізм, конституціоналізм, інформалізм та функціоналізм.

Як зазначає Медані Банхдарі професор і науковець міжнародної та організаційної теорії « міжнародна організація формує систему правил, яка прямо закріплюється в міжнародних угодах, регламентує принципи співпраці та конкуренції між державами» [13] .Необхідно зазначити, що організація може вважатися міжнародною за наявності належного формального інструмента угоди між урядами як мінімум трьох держав та постійного секретеріату на який покладається виконання поточних завдань.

У зв'язку з цим, підходи до визначення поняття міжнародної організації як суб'єкта міжнародного права мають свої розбіжності через безперервну динаміку та посилення складності природи інститутів, вишукуючи потребу в переосмисленні певних теоретичних основ. Інструментом розв'язання практичних правових питань залишається пряме концептуальне розуміння міжнародної організації як міжнародного суб'єкта. Ці питання проявляються насамперед в розподілі відповідальності, статусу актів організації та колізії юрисдикцій. А саме трактування автономії міжнародних організацій, взаємодія внутрішньодержавного правопорядку та правосуб'єктності залежить напряду від обраного функціоналістського чи конституційного підходу. До того ж ,оцінити роль у реагуванні на нинішні світові виклики починаючи від безпеки до охорони навколишнього середовища є неможливим без правильного та чіткого теоретичного аналізу. Зрештою, наукові дебати щодо тлумачення цього поняття висвітлюють масштабну боротьбу за встановлення міжнародного правопорядку, де організації можуть виступати незалежними акторами та невід'ємним елементом державної політики.

Процес еволюціонування та утворення міжнародних організацій як цілісного суб'єкта міжнародного права відображає послідовне ускладнення міждержавних відносин, коли окремий історичний виток надав організаціям нових властивостей та повноважень. Первинним поштовхом зародження відокремленого інституту права стало визнання міжнародним правом здатності міждержавних об'єднань у здійсненні самостійних дій у

спеціалізованій технічній галузі. Пізніше, під тиском світових політичних змін, зростає необхідність в універсальному правовому регулюванні, ініціюючи появу об'єднань, спроможних формувати норми для міжнародного співтовариства вже з прямо визначеною правосуб'єктністю. Надалі, постала проблема ускладнення правової системи через регіоналізацію, оскільки поступово почали утворюватися організації, правова природа яких пристосувала загальні принципи до регіональних умов, одночасно створюючи унікальні правові режими. Нині, галузь права міжнародних організацій змогла трансформуватися завдяки інтеграційним процесам сучасності, надавши їй суб'єктам проявів наднаціональності та реалізувавши організації як вагомих гравців, що прямо здійснюють вплив на розвиток світового економічного правопорядку.

Мета кожного історичного періоду полягала в розширенні змісту терміну суб'єкта міжнародного права за допомогою розширення новітніх правових властивостей самими міжнародними організаціями.

Лише в середині XIX століття розпочала своє становлення цілісна система міжнародних організацій, проте перші міжнародні організації в той час ще не набули статусу суб'єкта зовнішньодержавного права, цей процес припав лише на другу половину XX століття. Однак, варто пам'ятати, що до цього періоду вже існували такі об'єднання, (Ганзейський торговий Союз, Центральна комісія з судноплавства на Рейні, Міжнародний Союз для вимірювання землі), які вважаються попередниками нинішніх міжнародних організацій і вже володіли низкою характерним їм ознак: наявністю спільних цілей, постійно діючих органів та чітко встановленим порядком діяльності [31].

На думку науковців, зокрема Козака, Ковалевського та Кутайні, існує кілька ключових етапів розвитку цілісної системи міжнародних організацій:

I-й етап припадає з середини XIX століття до середини 1940х років XX століття, у який здійснювався сам процес формування системи міжнародних організацій. Ключовою подією даного періоду стала промислова революція, яка чітко окреслила питання врегулювання різнопланових правових норм і яка поклала свій кінець переважно в європейських країнах також Японії та США до 70-х років XIX століття. Послідовно почали створюватися такі організації, як Всесвітній Телеграфний Союз 1865 року, Всесвітній Поштовий Союз 1875 року, яким вдалося закласти основу для майбутньої глобальної інтеграції. Однак, пізніше виникла проблема в упорядкуванні фінансової сфери, яка й спричинила скликання Паризької конференції в 1867 році та формування золотомонетного стандарту, яку потім підірвала Перша світова війна. У 1930 році в Базелі було засновано Банк міжнародних розрахунків, який би зміг врегулювати потребу в постійному наднаціональному органі для координації валютно-кредитної та фінансової політики. В умовах інтернаціоналізації економіки стали набувати поступового розвитку перші спеціалізовані міжнародні організації, а саме Міжнародна Торгова Палата та Міжнародна Організація Праці, створені в 1919 році. В цей період, Ліга Націй заснована в 1920 році стала єдиною вагомою спробою формування багатофункціональної глобальної організації, проте за наявності розбіжних суперечностей між державами - лідерами, виникла неспроможність Ліги належно підійти до виконання поставлених завдань, і тому вона була офіційно розпущена в 1946 році [32].

II-й етап, що має назву формування системи Об'єднаних Націй, охоплює період середини 1940-х до кінця 1950 років. Започаткування у 1945 році Організації Об'єднаних націй на основі статуту ООН допомогло закріпити правосуб'єктність міжнародних організацій завдяки трансформуванню багатосторонньої дипломатії на усталену інституційну практику. Як і Ліга Націй, ООН була покликана забезпечити мирне співіснування народів. Втім, на відміну від своєї попередниці, система управління Організації Об'єднаних

Націй стала набагато ефективнішою та результативнішою. На початкових етапах свого функціонування ООН зосереджувалася переважно на питаннях, що охоплювали соціально-економічний контекст, закріпивши фундамент для подальшого розвитку її діяльності. Вже з середини ХХ сторіччя процес деколонізації став основним фактором трансформації діяльності ООН, базово реформувавши світовий устрій [43].

Цей період визначається й заснуванням спеціальних установ ООН, зокрема ФАО та ЮНЕСКО, а також Генеральної угоди з тарифів та торгівлі 1948 року .

III етап - активізація інституціоналізації регіональної співпраці на світовому рівні, припадає на кінець 50-х початок 80-х років ХХ століття. Ключова подія цього етапу проявляється в утворенні Європейського Економічного Співтовариства та посиленні необхідності в міцній міжнародній правосуб'єктності. Досвід Європейського об'єднання вугілля та сталі зміг довести життєздатність наднаціональної інтеграції, і тому 1957 році було підписано Римські договори про створення Європейського Економічного Співтовариства, основна мета якого полягала в утворенні спільного ринку на основі ліквідації перешкод у внутрішній торгівлі та інституціоналізації економічного і валютного союзу задля гарантування тривалої конкуренції та динамічного розвитку країн-учасниць [27].

Слід зауважити, що численні інтеграційні об'єднання почали з'являтися в Азії , Африці , Латинській Америці, насамперед Організація Африканської Єдності 1963 року, Андська група у 1969 році, Азіатський Банк розвитку 1964 року, Азіатський Банк розвитку 1966 року. У цей період також припав процес активізації постійних установ ООН – МАГАТЕ 1957 року, ІМО 1958 року та зміцненні глобалізаційних процесів, відображених еволюцією регіональних структур у ширші формати світової співпраці через заснування Організації Економічного та Світового Розвитку у 1961 році [63].

На основі цього періоду, регіональні організації почали набувати самостійного значення в сфері міжнародного права та відносин, характеризуючись тим, що їх міжнародна правосуб'єктність стала проявлятися в повній здатності вступати в міжнародно-договірні відносини та користуватися міжнародною правоздатністю.

Останній IV етап має початок з 90-х років XX століття і має назву відновлення цілісної системи зовнішньоекономічних відносин, який супроводжувався зміцненням ролі міжнародних організацій в координації економічних процесів. В 1991 році почав свою діяльність Європейський Банк Реконструкції та Розвитку і мав на меті забезпечити сприяння переходу країн Центральної та Східної Європи до ринкової економіки, ставши основою фінансування реформ постсоціалістичних держав. ЄБРК особливо зосереджувався на «сприянні інвестиціям у виробництві, у сферу послуг та фінансовий сектор та супутню інфраструктуру, а також в стимулюванні найважливіших проектів та забезпеченні технічної допомоги протягом усього процесу їх реалізації» [24].

Провідним інститутом розвитку універсальної системи правил зовнішньої торгівлі є Світова організація торгівлі 1995 року. В 90-ті роки СОТ опиралася на два ключові завдання. Перше полягало в інтеграції країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою в глобальну торгівельну систему, а друге - в розбудові багатостороннього регулювання міжнародної торгівлі. Тим не менш, діяльність Світової організації торгівлі вирізняється наявністю власних статутних документів, специфічною структурою та чітко-сформованими принципами функціонування [34].

Слід відзначити, що активна участь в формуванні регіональних стандартів економічної співпраці належить Азійсько-Тихоокеанському економічному співробітництву. Її феномен полягає в поширенні «м'яких» інтеграційних схемах, практичним досягнення яких полягає в утворенні так званих динамічних зон економічного розвитку в країнах Східної Азії. Даний

підхід являє собою різні ступені економічної розвиненості та забезпечує політичний діалог, не нав'язуючи членів певними нормативними зобов'язаннями [33].

Важливо підкреслити, що в рамках четвертого етапу саме міжнародні організації підсилювали процес інтеграції держав у глобальну економіку, заклавши належним чином, як юридичні, так й інституційні рамки світової торгівлі, інвестицій та фінансів.

Міжнародно - правова доктрина визнає міжнародні організації повноцінним суб'єктом міжнародного права. Про це наголошується в статті 3 Віденської Конвенції про право договорів між державами і міжнародними організаціями чи між міжнародними організаціями 1986 року «до числа суб'єктів зовнішньодержавного права входять не лише держави, а й міжнародні організації» [25].

Віденська конвенція про представництва держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру 1975 року визначає правосуб'єктність міжнародних організацій, позиціонуючи їх як самостійного учасника міжнародних відносин, наділеними правоздатністю укладати міжнародні угоди з державами реалізуючи свою діяльність на основі постійних представництв.

Ватро наголосити на тому, що юридична правосуб'єктність міжнародних організацій має похідний характер, оскільки суттєвим фактором її існування прямо залежить від завдань та цілей, що закріплюються у відповідному установчому акті.

У статті 104 Статуту ООН чітко зазначається, що «Організація може користуватися такою правоздатністю на території кожного зі своїх Членів, яка є достатньою для результативної діяльності спрямованої на досягнення конкретних цілей» [65].

Тобто, дана стаття прямо зазначає, що держави члени покладають на себе обов'язок надавати міжнародній організації такий обсяг правоздатності, котрий обумовлюється потребою виконання покладених на неї функцій та досягненні цілей, визначених статутом, а це зі свого боку є проявом так званої доктрини необхідності в міжнародному праві.

Детальніший аналіз правосуб'єктності міжнародної організації дає змогу виокремити, окрім специфічних повноважень, цілий спектр типових прав, які формують її концептуальне підґрунтя. Такі права як правило впливають з міжнародно- правової природи відповідної організації. До числа стандартного набору правил входить:

- а) право на укладання угод з державами та міжнародними організаціями;
- б) право на визнання як держав, так і урядів (через процедуру прийому в члени);
- в) право на встановлення варіативних форм міжнародного співробітництва.

На основі цього переліку стає очевидним той факт, що ці правомочності чітко висвітлюють присутність в організації статусу самостійного суб'єкта міжнародного права.

Разом з тим, такі науковці як В. Буткевич, О. Задорожній та В. Мицик особливо звертають увагу на джерела та природу правомочностей міжнародної організації. Насамперед мова йде про правовий статус організації, який діє на двох рівнях. На противагу міжнародній правосуб'єктності, яка визначає характер взаємодії з іншими суб'єктами міжнародного права, існує також статус юридичної особи у внутрішньодержавному праві. Відповідно, внутрішньодержавний статус, наділяє організацію кількома важливими правами:

- 1) укладення трудових договорів та цивільних контрактів;

- 2) набуття та відчуження майна;
- 3) укладення договорів оренди;
- 4) виступ в якості сторони в судовому процесі [22].

Слід додати, що міжнародна правосуб'єктність міжнародних організацій наділена відносним та індивідуалізованим характером, вона не є універсальною та стандартизованою. Визначення певних прав та повноважень здійснюється за допомогою функціонального призначення конкретної організації, що в подальшому й спричиняє істотні відмінності між ними. Міжнародні організації не мають права як такого щодо відтворювати основоположні норми міжнародного права, за наявності тих випадків, що висвітлені в їх статутах. На противагу міжурядовим організаціям, неурядові фактично не є наділеними міжнародною правосуб'єктністю незважаючи на можливість одержання консультативного статусу у рамках ООН як у випадку з ЕКОСОП, з метою участі в обговореннях міждержавного характеру [18].

В правосуб'єктності міжнародних організацій чітко-виявленим є вторинний та суттєво обмежений характер, знаходячи свою реалізацію в основних напрямках функціонування таких організацій. Так чи інакше, міжнародні організації не вважаються повноцінними сторонами судового процесу зокрема перед Міжнародним Судом ООН, вони тільки отримують консультативні висновки і не наділені правом на здійснення кримінальної юрисдикції в межах своєї території. До того ж, зовнішні зв'язки організацій характеризуються як правило одностороннім дипломатичним представництвом. Договірна правоздатність як фундаментальне право може здійснюватися ними лише в межах функціональної компетенції згідно з установчими нормами та у спеціалізованих сферах. Специфічного характеру в даному контексті набуває правонаступництво, здійснюючись не безпосередньо, а лише на основі спеціальних міжнародно-правових актів.

1.2. Поняття права міжнародних організацій, його функції та принципи

У нинішньому взаємозалежному правовому середовищі, де загальнопланетарні виклики на пряму потребують багатостороннього реагування, міжнародні організації посідають пріоритетне місце в рамках політико – правового виміру. Ці організації відтворюють постійно діючу інституалізовану систему міжнародного співробітництва, починаючи від ООН до регіональних структур, від торговельно- економічних союзів до спеціалізованих установ. Проте, функціонування самих організацій відбувається на основі чинного правового регулювання. Мова йде про те, що право надає міжнародним організаціям легітимність, визначає межі компетентності, систематизує внутрішню організаційну структуру та упорядковує відносини міжнародних організацій з державами-членами та міжнародним оточенням.

Більше того, постає необхідність в чітко окресленій правовій системі, яка визначала б механізми діяльності цих суб'єктів, а також їх статус та функції. Така система виходить за межі простого поєднання міжнародних угод та являє собою окрему галузь міжнародного публічного права, що постійно розвивається. Її вивчення побудоване на дослідженні механізмів впливу на міжнародне право та відносин, нормотворчої діяльності і гарантування її реалізації.

Право міжнародних організацій служить своєрідним юридичним підґрунтям, яке трансформує волю держав у стійкі інституції, спроможних до самостійної дії, ухваленні загальнообов'язкових рішень та утворенню спільного правового простору. Дослідження терміну права міжнародних організацій закладає певну основу для наукового аналізу невід'ємної та функціонально - розвивальної частини міжнародного права.

Отож, право міжнародних організацій - це найбільш динамічна галузь сучасного міжнародного публічного права, яка являє собою сукупність

міжнародно-правових норм, які визначають міжнародну правосуб'єктність та правову природу міжнародних організацій та окреслюють їх становище в контексті державних взаємовідносин [26, с.222].

Цілком очевидним є те, що право міжнародних організацій унормовує, і зовнішні, і внутрішні відносини організації, охоплюючи при цьому компетенцію її органів, фінансову діяльність та процедуру прийняття рішень.

В цілому, міжнародні організації мають кілька ключових ознак:

- міждержавне об'єднання;
- наявність договірної основи започаткування;
- функціонування компетентних органів управління [72, с.40].

З юридичної точки зору, об'єднання держав, як традиційних суб'єктів міжнародного права, наділяє організацію легітимністю та похідною правосуб'єктністю. Міжнародна угода і постає основою такого об'єднання, вона викладається у формі конституційного документа. Матеріалізація правосуб'єктності проявляється насамперед в наявності спільних органів, бо саме вони забезпечують функціонування міжнародної організації, і відповідно наділяються повноваженнями від її імені. Саме на підставі статуту, органи управління мають здатність напряму ухвалювати рішення та вчиняти дії, що зароджують внутрішнє право організації та здійснюють вплив на систему міжнародних зв'язків. В сукупності, всі вищезазначені ознаки формують так званий правовий автономний механізм, який так чи інакше прагне самостійної міжнародної діяльності.

Зовнішнім проявом роботи міжнародної організації з реалізації поставлених цілей постають її функції, що відтворюються в рамках установленної компетенції. Вони поділяються на чотири категорії, зокрема: головну, регулюючу, контролюючу та оперативну [47].

Варто підкреслити, що кожен тип функцій несе відповідальність за конкретний аспект впливу міжнародної організації на міжнародне право та відносини, а сама класифікація функцій надає можливість упорядковувати багатогранну діяльність організацій. Міжнародна організація здатна реалізовувати мандат та здійснювати вплив на загальносвітові процеси саме через визначені функції, оскільки вони й слугують цілісним механізмом щодо законної діяльності організацій.

Якщо брати до уваги головну функцію, то її суть першочергово полягає в забезпеченні відповідності інтересів учасників із стратегічними цілями організації. Дана функція співпадає зі структурою компетенції організації. Вона є своєрідною передумовою реалізації інших вже зазначених функцій і спирається на дотримання принципів права міжнародних організацій, як-от принципі дотримання меж компетенції, меті започаткування та відповідності діяльності. Прояв головної функції може втілюватися у формуванні легальних рамок та тих інструментів, котрі спрямовують національну політику з метою втілення цілей, поставлених сторонами, роблячи акцент на верховенстві міжнародного права, у питаннях, що охоплюють внутрішні акти.

Наступною не менш важливою є регулююча функція, здійснюється вона за допомогою ухвалення рішень, що чітко встановлюють правила поведінки держав-членів та їх принципи, встановлюють спрямування їх діяльності та методи й форми досягнення цих цілей, водночас регламентуючи взаємини з іншими учасниками зовнішньодержавного права. Певна частина рішень безпосередньо спрямовується на управління відносин між державами і набуває чинності для тих сторін, котрі висловили своє схвалення. Інша частина рішень встановлює внутрішні відносини вже самих організацій. Ця частина охоплює взаємовідносини з державами, кооперацію між організаціями та взаємини з адміністративним штатом. Внутрішні нормативно- правові акти (фінансові регламенти, статuti персоналу, правила процедури) є юридично

обо'язковими для структурного відділу, члена штату організації, сприяючи діяльність як невід'ємного суб'єкта міжнародного права.

Відповідно до статті 97 Статуту ООН « Секретаріат утворюється з Генерального Секретаря та службовців, які є необхідними для Організації. На основі рекомендації Ради Безпеки, призначення Генерального Секретаря здійснюється на основі Генеральної Асамблеї. Посадовою особою з адміністративних питань постає Генеральний Секретар» [65].

Суть цієї статті полягає в наступному, внутрішні нормативно- правові акти та ухвали органів напряду виконують регулюючу функцію права міжнародних організацій.

Посилаючись на статтю 317 Договору про функціонування Європейського Союзу «Службовців Європейського Союзу призначає Комісія, і відповідно здійснює керівництво над ними на основі правил та статуту персоналу, закріпленою Радою та ухваленим Парламентом» [36].

Внутрішні акти Комісії наділені юридичною силою і мають здатність визначати внутрішню діяльність органу та взаємозв'язок з адміністративним персоналом.

Контрольна функція здійснює моніторинг у межах діяльності міжнародних організацій у відповідності з поведінкою держав міжнародно-правових норм та резолюцій цих організацій. Дана функція охоплює кілька важливих аспектів, до них входить: аналіз та отримання звітів від держав, здійснення інспекцій та наглядових місій задля визначення поточного стану обставин справи на місці та нормативно- правову оцінку відповідності такого стану міждержавним зобов'язанням. Фактично, на основі оцінювального висновку міжнародні організації мають право на застосування належних заходів і відповідно використовувати наявні у їх розпорядженні засоби впливу, як-от : процедури ухвалення резолюцій, рекомендацій, а також введення санкцій [39, с. 7].

Оперативна функція являє собою чітке, а також автономне виконання практичних викликів на основі особистих ресурсів та потенціалу міжнародних організацій. Порівнюючи з вже зазначеними функціями права міжнародних організацій, саме оперативна функція надає можливість організації виступати в ролі безпосереднього виконавця, а не функціонувати в якості контролера чи координатора. Порівнюючи з вже зазначеними функціями права міжнародних організацій оперативна функція сприяє практичному втіленні статутних цілей організацій на основі реалізації визначених дій, як-от управління програмами, гуманітарне забезпечення або ж здійснення гуманітарних операцій. Дана функція відповідає за належне виконання рішень на місцях впливаючи на дійсні міжнародні відносини.

Варто зазначити, що особливе місце серед функцій права міжнародних організацій займає інформативна функція, що проявляється в утворенні право релевантних даних, які відповідно посилюють вплив на появу, оновлення чи припинення прав та обов'язків держав-учасниць. Реалізується інформаційна функція за рахунок правових процедур зобов'язального надання, накопичення та розповсюдження інформації, що безпосередньо встановлені регламентами й установчими актами інституцій. Інформаційна функція виконується на основі комплексної підготовки та поширення відомостей про особистісне функціонування, координації діяльності комунікаційних засобів та володіння цими засобами комунікації. Однак, слід враховувати й те, що недотримання даної функції призводить до призупинки членства організації чи-то введення санкцій в контексті внутрішньодержавного права організації [68].

Сутність всіх вищеперерахованих функцій полягає в формуванні широко спеціалізованих правових режимів, що на основі вмісту консультаційних, інформаційних та наглядових механізмів вибудовують міждержавне співробітництво. Вагомою рисою залишається послідовністю впливу від фасилітації та створенню загальних підходів до встановлення необхідних процедур та норм їх моніторингу. В контексті фундаментальних

міжнародних інституцій, централізація узгодження критично-важливих світових тенденцій вказує на реформування організацій з дискусійних платформ у потужні центри управління, де їх правомірність зберігається безвідривною від суверенної волі держав - членів.

В правовому регулюванні діяльності міжнародних організацій концептуальну роль продовжують відігравати принципи міжнародного права, які у свою чергу поділяються на загальні та спеціальні.

Під загальними принципами розуміють уособлення найбільш універсальних норм поведінки, що охоплюють розгалужену систему міжнародних відносин. Загальні принципи ґрунтуються на природних законах поведінки, що сформувалися в соціальних взаєминах упродовж декількох століть [32].

В Заключному акті Наради з Безпеки й співробітництва в Європі міститься найточніше формулювання загальних принципів, відомих в науці як «Десять принципів», серед яких виділяють:

- 1) суверенна рівність держав та повага до їх прав, що напряду впливають з суверенітету;
- 2) невикористання сили та заборона її застосування;
- 3) недоторканість державних кордонів;
- 4) дотриманість територіальної цілісності держав;
- 5) врегулювання міжнародних конфліктів за допомогою мирних засобів;
- 6) невтручання у внутрішню компетенцію інших держав;
- 7) дотримання поваги до прав людини та її основоположних свобод, охоплюючи свободу релігії, совісті думки та переконань;
- 8) визначення рівноправності народів та їх права на самовизначення;
- 9) розвиток співробітництва між державами;

10) добросовісне виконання міжнародно- правових зобов'язань [50].

Загальні принципи мають місце й в інших нормативно - правових документах, зокрема в статті 2 Статуту ООН, яка висвітлює базові засади функціонування як держав так і міжнародних організацій, що стосується суверенної рівності держав, врегулювання спорів на основі мирних механізмів та заборону застосування сили. Втім, стаття 38 Статуту Міжнародного Суду ООН засвідчує загальні принципи діяльності міжнародних організацій як невід'ємні джерела міжнародного права. Як наслідок, ці принципи формують гармонійність правового регулювання відносин між державами та міжнародними організаціями в цілому [65].

Спеціальні (галузеві) принципи - це комплексна система основоположних норм та правил поведінки, що впливають зі специфіки діяльності певної міжнародної організації, і одночасно регулюють процес започаткування, діяльність та організаційну структуру, а також зовнішньополітичні відносини з міжнародними організаціями і визначають міжнародну організацію автономним суб'єктом міжнародного права. Акцентуючи увагу на галузевих принципах, доцільно підкреслити, що вони конкретизують відносно вузьку сферу міжнародних відносин та виділяються більш точнішою та деталізованою суттю і застосовуються ко конкретних галузей та окремих форм міжнародного співробітництва.

До прикладу Світова Організація Торгівлі декларує декілька спеціальних принципів:

- недискримінація, яка здійснюється за допомогою надання державам-ленам режиму найбільшого сприяння;
- розгалужений доступ до торгівельних платформ;
- забезпечення сприятливих умов конкуренції та протидії протиправним торгівельним практикам;

- захист внутрішніх виробників на основі тарифів;
- стимулювання економічного розвитку та впровадження реформ.

Важливо підкреслити, перший та останній перераховані принципи знаходять своє місце в інших міжнародних організаціях. Так, принцип найбільшого сприяння має своє відображення в діяльності Європейського Союзу, Світового банку та Міжнародного Валютного Фонду в напрямку фінансових та торгівельних відносин. Принцип спрямування економічного розвитку та реформ найчастіше застосовується Організацією Об'єднаних Націй, Програмою Розвитку ООН в межах сфери технічної допомоги.

Як загальні так й спеціальні принципи постійно перебувають в тісному взаємозв'язку. Функціонування двох категорій принципів міжнародного права у сфері діяльності міжнародних організацій формує потужну та дієву правову систему, котра й визначає внутрішню діяльність організації та її зовнішню взаємодію. Притаманність забезпечення інтеграції міжнародної організації в глобальну систему міжнародного права властиве загальним принципам, окреслюючи при цьому загальновизнані правові стандарти. Галузеві ж принципи забезпечують самостійність внутрішньої правової структури кожної з організацій, ґрунтуючись на установчих актах, а також цільових орієнтирах, по своїй суті вона виступає головним інструментом формування структури, повноважень та внутрішніх процедур діяльності організації.

1.3.Розвиток, місце та значення права міжнародних організацій в системі міжнародного права

Спричинення розвитку права міжнародних організацій обумовлюється в першу чергу посиленням значення інституційного співробітництва держав та ускладненням міжнародних відносин загалом. При набутті організаціями статусу суб'єкта міжнародного права, виникла потреба в становленні специфічних правових режимів та вдосконаленні нормативно-правової основи міжнародного права. Розвиток права міжнародних організацій містить

загальні тенденції становлення інституційного механізму міжнародних відносин та зміцненні правового впливу на міжнародні інституції. До сьогодні право міжнародних організацій поступово продовжує вплітатися в цілісну структуру міжнародно-правового порядку.

Становлення права міжнародних організацій напряму пов'язується з Вестфальською системою міжнародних відносин, що започатковане на основі суверенітету національних держав. Створення так званої політичної реальності, в якій зародилася міждержавна співпраця на основі втілення постійних інституцій притаманна саме принципам державного суверенітету, незалежності та формальної рівності. А поетапно інтегрувати суспільство в політичний, економічний та соціальний простір почала довготривала історична тенденція. Вдалі спроби розвитку колективної дипломатії набули з динамічним розвитком саме капіталістичних відносин. Оскільки капіталізм зміг об'єднати міжнародний простір в цілісну господарську платформу, суттєво ускладнивши міждержавні зв'язки, йому також вдалося нівелювати кордони національних ринків. Через таке ускладнення та потреби в контролюванні взаємозалежності та розв'язанні колективних проблем, постає об'єктивна потреба в наявності сталих та системних інститутах міжнародної взаємодії [63].

В міжнародному праві виділяють чітку діалектику розвитку міжнародних організацій, охоплюючи як тимчасові так й постійні інституції. Розвиток почався саме з міжнародних конференцій у вигляді одноразових зборів для визначених цілей. Трохи згодом почали створюватися спеціалізованих постійних міжнародних комітетів та комісій. А вже в XIX столітті набувати належної позиції стали постійно діючі інституції як адміністративні союзи, що виступають посередниками нинішніх міжнародних організацій.

Перші неурядові об'єднання утворилися як наслідок вибудови шляху ля офіційних міжурядових організацій. Легка формальність та правове

обмеження таких взаємин допомогли створити комплексний механізм ініціювання співпраці, який згодом набув інституційної форми. Характерним прикладом слугує створене у 1823 році Міжнародне об'єднання боротьби з рабством, діяльність якої заклала основи прийняття у 1840 році Всесвітньої конвенції проти рабства та формування відповідного міждержавного утворення.

До Першої світової війни дієвого методу регулювання міжнародного права та відносин набуло скликання у 1871 році Берлінського зібрання завдяки чому створення організацій набуло бурхливого імпульсу. В XIX столітті з'являються Міжнародний Комітет Червоного Хреста 1863 року та Асоціація міжнародного права 1873 року. В межах цих інституцій було засвідчено, що результативна діяльність повинна впливати за межі державних кордонів, а виконання зобов'язань цих організацій має впливати на політику держав. Завдяки активному функціонуванню МКЧХ було прийнято в 1949 році основоположні Женевські Конвенції [18, с. 215]

Конституційною основою системи міжнародних інститутів є прийнятий в 1945 році Статут ООН, мета якого полягала в забороні застосування сили в міжнародному середовищі, узаконенні колективної безпеки на основі компетенції Ради Безпеки схвалити застосування примусових заходів таких як військові заходи. Сформована навколо Статуту, система ООН скомбінувала Генеральну Асамблею як політичний орган, Раду Безпеки, Міжнародний суд у Гаазі та Секретаріат, що є спеціалізованим апаратом. Статут ООН до сьогодні служить базисом для регіональних та функціональних організацій, що запровадив систему міжнародних мандатів на системному рівні.

Прийнята в 1982 році Конвенція про право моря підтвердила спроможність міжнародних організацій формувати постійні інститути та одночасно створювати окремі правові порядки. Дана конвенція відома також й заснуванням цільових органів, зокрема Міжнародного органу з морського дна, а також Міжнародний трибунал з морського права.

У 1988 році було ухвалено Римський Статут, який завдав поштовху до створення Міжнародного Кримінального Суду як незалежного постійного судового органу, що має здатність вступати в правовідносини, ухвалювати договори та застосовувати юрисдикцію над певними особами.

У ХХІ столітті міжнародні організації в контексті міжнародного права почали стрімко пристосовуватися до новітніх універсальних викликів зафіксованих в таких масштабних документах як-от до прикладу Паризька угода 2015 року, ухвалена на основі Рамкової конвенції ООН про зміну клімату і суть її полягає в новаторському правовому механізмі, передбачений делегуванням ініціативи щодо визначення цілей державами-учасницями, однак узалежнює такі цілі міжнародному процесу відкритості, ревізії та зміцненню у рамках установ передбачених Угодою [41].

Варіативні за своїм характером міжнародні організації займають особливу позицію в системі міжнародного права. Ці інституції беззастережно інтегрувалися в структуру міждержавних відносин, без якої функціонування інституцій було б неможливим процесом [51].

Відтак, у миротворчій діяльності правову основу участі міжнародних організацій прокладає багаторівнева система документів : міжнародні угоди, статuti, резолюції, а також міждержавні домовленості, які безпосередньо постають базисом щодо операцій підтримки миру, врівноваженості та здійснення гуманітарної підтримки у регіонах збройного конфлікту. В цій системі особливого значення набуває Статут ООН, в рамках якого конструюються традиційні миротворчі операції ООН. Зокрема, у главі VI Статуту йде мова про розробку дієвих механізмів щодо мирного врегулювання спорів (арбітраж, ведення переговорів, посередництво). У VII главі Статут наділяє повноваженнями Раду Безпеки здійснювати можливі примусові заходи, наприклад бойові дії у випадках небезпеки миру, порушень існування миру або ж прямого застосування сили. Засоби захисту військовополонених, поранених та цивільного населення неможливо уявити без міжнародного

гуманітарного права. Женевські Конвенції та додаткові протоколи до них визначають процедуру надання гуманітарної допомоги, що сягає всіх учасників миротворчих операцій.

Завдяки Резолюціям Ради Безпеки ООН окреслюються фіксовані показники та завдання миротворчих місій. Миротворча місія у Косово була утворена на основі Резолюції 1244 1999 року або по іншому UNMIK, що змогла визначити її повноваження, а Резолюція 1973 2011 року санкціонувала військове вторгнення задля покриття мирного населення в Лівії.

У свою чергу, регіональні угоди та організації доповнюють світову систему безпеки включно з главою VIII Статуту ООН на регіональному рівні. Спираючись на міжурядові угоди, Європейський Союз має право на проведення, як військових, так й цивільних операцій з подоланням криз. Організація з Безпеки й Співробітництва в Європі фокусується на початковому етапі застереження конфліктів, контрольованих місіях та постконфліктного відновлення. На африканському континенті вагомого значення в мирних операціях набуває Африканський Союз.

Неможливо досягнути практичного розгортання місій без наявності двосторонніх угод та вітчизняного законодавства. З огляду на це, специфічної уваги набуває угода про статус сил SOFA між ООН та державою- приймачем, фіксуючи привілеї та імунітети миротворців та їх правовий статус. У межах Римського Статуту, Міжнародний кримінальний Суд може братися за виявлення порушень прав людини , а також неминучості покарання за подібні злочини [54].

Станом на сьогодні особливе значення міжнародних організацій проявляється через визначення змісту звичаєвого міжнародного права з урахуванням досвіду Європейського Союзу та Організації Об'єднаних Націй, а їх офіційні позиції та практика служать доказовою основою визнання загальноавторитетної правової практики.

В Європейському вимірі діяльність міжнародних організацій в рамках міжнародного права прослідковується на основі нормотворчого функціонування Європейського Союзу, ілюстрування здатності впливу на його еволюцію завдяки правозастосовній практиці та участі в міжнародно-правових режимах. З огляду на це Договір про Європейський Союз зобов'язує європейську спільноту неухильно здійснювати дотримання та сприяти розвитку міжнародного права. На основі цього положення спостерігається так звана правова основа для нормативного впливу Європейського Союзу. На практиці, ЄС характеризується здатністю до імплементації міжнародних угод, зокрема екологічних, як-от наприклад Базельської конвенції 1989 року, Оргуської конвенції 1998, Стокгольмської конвенції 2001 року за допомогою зобов'язального регламенту та директив, що підлягають безпосередньому застосуванню у вітчизняному правопорядку країн-членів, внаслідок чого міжнародні зобов'язання трансформуються у внутрішньодержавне право.

На практиці Суд Європейського Союзу у кейсі *A. Rake GmbH & Co. v Hauptzollamt Mainz* засвідчив, те що норми звичаєвого міжнародного права постають невіддільною частиною правопорядку ЄС і наділені вищою юридичною силою щодо похідного права. Незважаючи на те, що Європейський Союз не входить в склад учасників Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року, він наділений статусом суб'єкта міжнародного права, що зобов'язується дотримуватися звичаєвого міжнародного права. Виходячи з цього, навіть не володіючи статусом держави, наднаціональна організація служить своєрідним реципієнтом звичаєвих міжнародно-правових норм [4].

Єврокомісія на основі чіткої реалізації міжнародно-правових норм та їх формування в рамках правового ладу Європейського Союзу в безперервній правозастосовній практиці здійснює моніторингову активність щодо відповідності вітчизняним нормам та реалізаційним вимогам в контексті міжнародного права. Разом із тим, вона може виступати в ролі представника

ЄС в мультилатеральних переговорах, одночасно роблячи фокус на гарантуванні дотриманні зобов'язань в міжнародних правовідносинах, а також ухваленню міжнародних договорів.

Особливого значення зараз набувають й неурядові організації в міжнародному управлінні. Пояснюється це тим, що експертна оцінка цих організацій є принципово необхідною задля дієвого функціонування самого міжнародного права, а їхня роль проявляється в участі системи міжнародного правосуддя, оскільки вони спроможні виступати в ролі позивачів та правничих дорадників у випадках перенавантаження міжнародних судових органів справами підвищеної складності та за умов нестачі складу учасників профільної адвокатури.

В дійсності, неурядові організації наділені повноваженнями надавати юридичні консультації, й активно залучаються до вирішення справ: Європейського суду з прав людини, Міжнародного Суду ООН (ядерно-зброяна справа) , Африканського суду з прав людини і народів, Міжамериканського суду з прав людини. У зв'язку з дискусійними обговореннями щодо участі неурядових організацій Європейський суд з прав людини дійшов до фінального консенсусу встановив правила та процедури щодо їх спільної взаємодії з інституцією.

Вже після коригування правок в регламенті Суд одержав відомості й позиції від імені понад 37 дотичних неурядових організацій у 26 справах. А в 1998 році в остаточному рішенні Світової Організації Торгівлі в справі «США-заборона на імпорт певних видів креветок та продуктів з них» прецедентно зафіксували можливість експертних комісій бути спроможними здійснювати запити та одержувати дані звіти від неурядових організацій долучені до розгляду, тому поступово виникла потреба в створенні матеріально-правових норм, які б регламентували процесуальні права таких організацій [5].

Тож, систематизація теоретико- правових засад права міжнародних організацій підтверджує визначення міжнародної організації як похідного суб'єкта міжнародного права, що закріплюється крізь ознаки установчого акту, наявності постійних органів, членства суверенних держав та автономної волі, котра неспроможна редукуватися до узгодженої волі держав-членів й намірі укладання міжнародних угод, нести міжнародно-правову відповідальність, що розмежовує міжнародні організації від неформальних об'єднань чи міждержавних конференцій. У свою чергу право міжнародних організацій являється не допоміжною підсистемою, а динамічним та самостійним підґрунтям, що ефективно здійснює впливову діяльність на правотворчість держав крізь елементи м'якого права й наднаціональні механізми.

РОЗДІЛ 2. ТИПОЛОГІЯ ПРАВА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

2.1. Основні підходи до типології права міжнародних організацій

Науковий механізм впорядкування нормативної системи , що створюється у момент формування, а також діяльності інституцій, які постають в ролі повноправних суб'єктів міжнародного права становить типологія права міжнародних організацій. У сучасному правовому вимірі типологія права міжнародних організацій є комплексним багатограним феноменом, котрий осягає цілий ряд, і установчих актів, і похідних актів органів організацій та внутрішніх адміністративних регламентів.

Як зазначають у своїй праці Генрі Шермерс та Нілс Блокер «право міжнародних організацій охоплює структурований нормативний комплекс, що обіймає акти органів, внутрішньо організаційні норми, які визначають міжнародне співробітництво організацій та установче право» [7].

Науковці наголошують на тому, що поєднання обох критеріїв, а саме: структурного та функціонального, демонструє відносну автономність та системність у контексті зовнішнього правопорядку. Тобто, на основі систематизації відбувається так званий процес розмежування основоположних або ж первинних норм, які знаходять своє закріплення в межах установчого акту, вторинними актами, ухваленими у рамках компетенції органів, власне утворюючи своєрідну ієрархічну типологію. Якщо ж брати до уваги функціональний критерій, слід розуміти , що на основі цього виміру норми в залежності від їх призначення можуть поділятися на кадрові, організаційні, процедурні та регулятивні.

Варто зазначити, що типологія права міжнародних організацій вміщує в себе кілька основних підходів, надаючи поштовх до уявлення цілісної картини багатогранної природи правничого феномену в нормативній, структурній та функціональній цілісності міжнародних організацій.

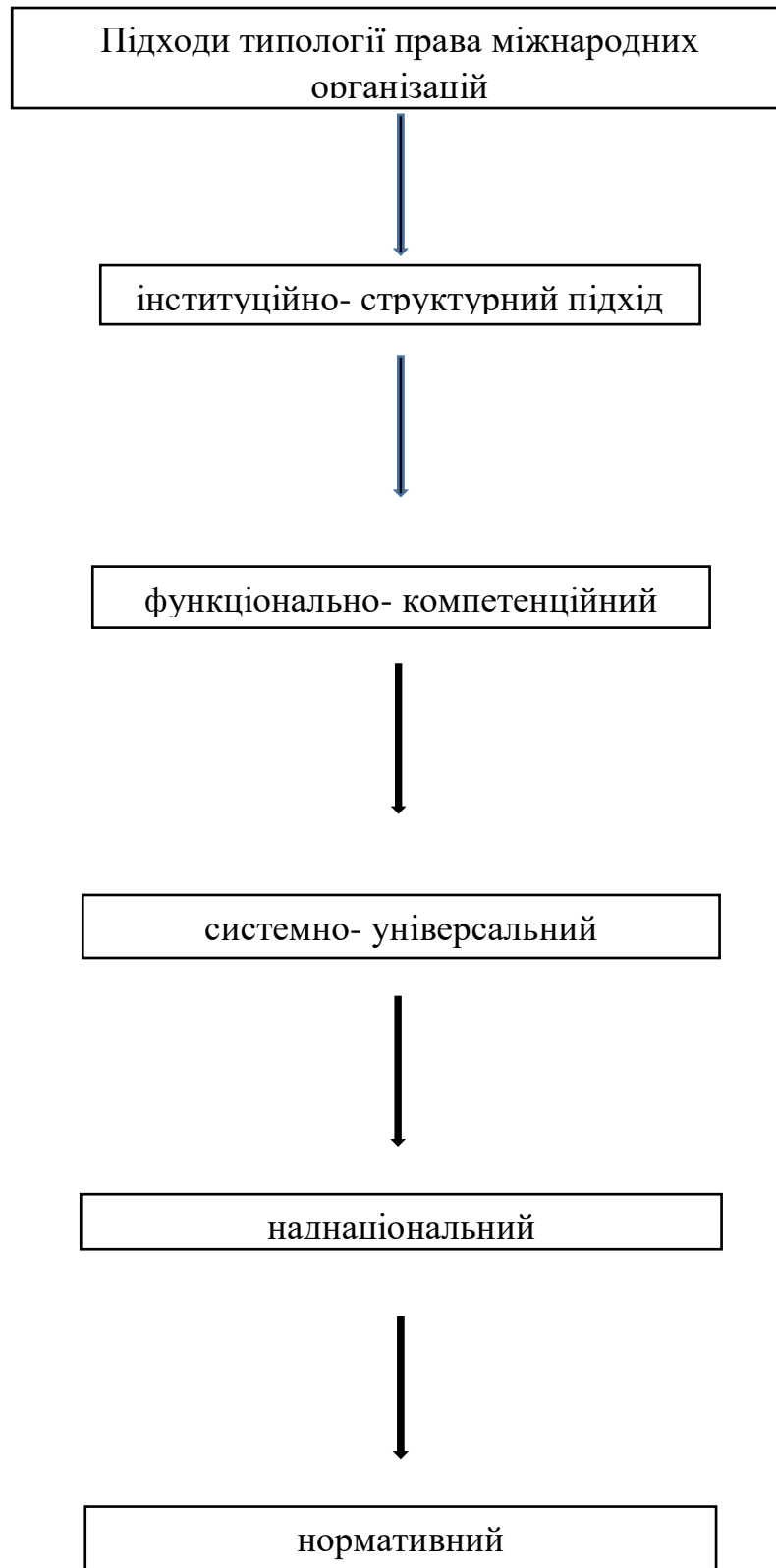


Рис. 1. Основні підходи до типології права міжнародних організацій

Якщо ж детально характеризувати кожен з підходів, що висвітлені на рис.1 , в першу чергу, слід звернути увагу саме на інституційно- структурний підхід. Він являє собою концептуальний метод дослідження, що здійснює акцент на внутрішній будові та ієрархії органів відповідної організації, викладаючи підґрунтя задля осмислення правової природи міжнародних організацій. Даний підхід Ян Клабберс розглядає за допомогою аналізу «interior design of organizations» інакше кажучи внутрішнього дизайну організацій, котрий вміщує в себе структуру органів, сформованих з метою здійснення багатогранних функцій та гарантування належних інструментів взаємоконтролю [9].

Втім, у праві міжнародних організацій інституційно - структурний підхід зосереджується й на визначенні обсягу правосуб'єктності на основі системи органів організацій, визначенні автономії нормотворення та розподілення правової влади в межах внутрішнього рівня організації.

Принципового значення у цьому підході набуває також аналіз внутрішніх регламентів та установчих договорів, бо саме в них простежується розподілення компетенції між органами та сама структура інституції.

Якщо посилалися на статтю 7 Статуту Організації Об'єднаних Націй, то в ній прямо зазначається про систему пріоритетних органів ООН у поєднанні з подальшою конкретизацією їх компетенції та регламенту праці, що вибудовує інституційний фундамент правової системи Організації [65].

Подібним чином, у статті 13 Договору про Європейський Союз прослідковується нормативне встановлення системи органів управління Європейського Союзу, надаючи підстави досліджувати право організації на основі призми її інституційної цілісності та узгодженої діяльності інституцій в рамках окреслених повноважень [36].

На основі наукових досліджень Генрі Шермерс, Нілс Блокер, Ян Клабберс поступово підходять до типології права міжнародних організацій в залежності від співіснування в інституційній структурі виокремлюють:

- внутрішнє адміністративне право;
- процедурне право органів;
- службове право;
- фінансове право;
- установче право організації.

Обсяг повноважень та правосуб'єктності організацій знаходить своє місце в установчому акті, де прямо визначаються їх цілі та функції і саме функціонально-компетенційний підхід грає ключову роль в цьому контексті. Суть цього підходу полягає в розмежуванні завдяки методологічній основі варіативних та структурних елементів права міжнародних організацій в залежності від призначення організацій у гарантуванні забезпечення статутних цілей. В рамках зазначеного підходу, дослідження правового положення організації, як привілеїв, так й імунітетів реалізуються через призму їх функціональної обумовленості, а відповідна організація може наділятися правом на здійснення тих завдань, які є критично необхідні для їх здійснення. Функціонально-компетенційний підхід дозволяє також розмежовувати внутрішнє право міжнародної організації, аналізуючи наступні аспекти: компетентність, міжнародну правосуб'єктність та правову здатність. Функціонально-компетенційний підхід визначає право міжнародних організацій як внутрішньо-узгоджену правову систему, яка походить виконуваною організаціями відповідних функцій та розміру повноважень, делеговані країнами-членами. Тобто, пріоритетними шляхами розуміння змісту та меж права міжнародних організацій є функціональні завдання та юридично визнані компетенції [9].

Необхідно відзначити, що у межах даного підходу саме установчі документи постають первинним джерелом права міжнародної організації, бо на їх основі відслідковуються статутні завдання, що можуть перетворюватися на конкретні правові приписи, котрі мають підтвердження завдяки консультативним висновкам. Спираючись на функції, організація може затверджувати та формувати внутрішні документи, тобто регламенти, процедурні та фінансові положення, суть яких напряму полягає в реалізації статутних завдань. Визначення перерахованої документації допомагає простежити так званий поетапний механізм переходу від загальних функцій до визначених правових приписів. Останні, зі свого боку, визначають план діяльності керівних органів, професійні відносини та фінансові процеси, обґрунтовуючи як саме призначення конкретного документа, так і функціональну необхідність.

В основі системно- універсального підходу, що являє собою наукову методологію, право міжнародних організацій постає через призму «двоєдиної природи», яка складає інтегровану підсистему загального міжнародного права, функціонуючи при цьому в нерозривному взаємозв'язку з нормами, принципами, а також інститутами, постаючи потужним механізмом утвердження універсального порядку на міжнародній арені [14].

Це означає, що створені норми крізь міжнародні організації (які вважаються повноцінними міжнародними суб'єктами) не мають будь-якої здатності суперечити принципам *jus cogens* і зобов'язуються відповідати універсальним механізмам світового правопорядку. Особлива увага даного підходу супроводжується подоланням обмеження функціональної візії на організації, у той же час закріплюючи право в єдиний нормативний комплекс міжнародно- правового регулювання, стосовно якого організації постають в ролі інструментів забезпечення узгоджених інтересів. До того ж, спираючись на системно- універсальний підхід, важливим є й те, що він характеризується не лише простою та структурованою констеляцією установчих договорів, а й

насамперед комплексним правовим утворенням, котре упевнює організаційну базу задля належного функціонування усього глобального співтовариства. Також, даний підхід уможлиблює тлумачення внутрішнього права міжнародних організацій, тобто як саме це право здатне перетворювати абстрактні міжнародно- правові зобов'язання країн-членів у певні правові засоби з метою їх виконання, підтримуючи єдність всієї системи права.

Наднаціональний підхід підходить до розуміння права міжнародних організацій з точки зору автономного правового порядку, котрий діє через примат над національним правом країн- членів і характеризується наділенням властивості прямої дії. Самостійні інституційні інструменти в цьому контексті постають пріоритетною основою такого порядку, спроможних надавати гарантії щодо виконання ухвалених рішень незважаючи на намір конкретних держав, що у результаті призводить до перенаправлення суверенних прерогатив на наднаціональний рівень [7].

Пріоритетною правовою ознакою в цьому підході постає невідкличне передання суверенних повноважень, яка закріплюється в установчих договорах, формуючи поряд із цим самодостатній правопорядок, досконаліший за систему національного права. Делегування може відбуватися унаслідок положень договору, який має впроваджувати принцип верховенства права та прямої дії над вітчизняним законодавством. Нормативно- правову основу у наднаціональному підході можуть складати рішення судів наддержавного рівня, до прикладу як прецедентна практика Суду Європейського Союзу, вона розглядає установчі акти з огляду новітньої правової системи зовнішньодержавного права. Також, важливо додати, що наднаціональні риси містяться в Статуті ООН, а саме в положеннях, що становлять обов'язковість резолюцій Ради Безпеки, охоплюючи при цьому всіх країн- членів. Фізичні та юридичні особи поза участю держав наділяються правами та обов'язками на основі даних документів. У наднаціональному підході до системи нормативно - правових актів можна віднести й акти

вторинного права, тобто регламенти й директиви, котрі з моменту набрання своєї чинності мають загальнообов'язковий характер на теренах всіх країн-членів.

Нормативний підхід розглядає право міжнародних організацій як систему правових норм, що є похідними від формально визначених джерел, тобто правотворчих актів міжнародних органів, міжнародних договорів, загальноновизнаних принципів права та міжнародно-правових звичаїв. В межах такого підходу, внутрішня структура права міжнародних організацій зумовлюється типологізацією нормативно-правових джерел на основі яких містяться необхідні приписи. За самою природою джерел, окреслюється конфігурація повної нормативної системи, бо об'єктизуватися міжнародно-правовим нормам властиво лише у звичаєвій, принциповій та договірній формі [8].

Як головне джерело, міжнародні договори закріплені багатосторонніми конвенціями, до прикладу Конвенцією про привілеї та імунітети спеціалізованих установ; договорами про співпрацю, зокрема Угодою між Урядом України та Організацією Об'єднаних Націй; та установчими актами як от статут ООН, Статутом Ради Європи, Договором про Європейський Союз.

Міжнародний звичай постає у формі «неписаного джерела» за своєю суттю потребує лише двох основних компонентів, перший з яких включає усталену практичну діяльність держав, а другий - визнання її юридично необхідною, про це зазначалося безпосередньо у звіті Комісії міжнародного права ООН 2018 року. До прикладу, значний обсяг положень Женевський Конвенцій в контексті міжнародного гуманітарного права постають, і договірними, і звичаєвими, і відповідно такі норми зберігають свою необхідність та обов'язковість для держав, незважаючи на їх участь в договорах.

Загальні ж принципи права в межах права міжнародних організацій постають своєрідним механізмом, котрий усуває недоліки в установчих договорах та розуміються під ознакою правомірності прийнятих рішень, ухваленими органами організацій.

Фактично, право міжнародних організацій не можна віднести до конкретно однієї класифікаційної моделі крізь багатоваріативність міждержавних об'єднань. Проблема полягає в тому, що деякі підходи націлені на структурі органів та розподілені поставлених завдань між ними, інші ж підходи зациклені на цільовій спрямованості та відповідних межах функціонування організацій. Відокремлення наднаціонального підходу є вагомим здобутком типології, бо він так чи інакше формує відносно новий ступінь інтеграції, коли ухвалені рішення є автономними від чіткого погодження кожної країни-члена.

На основі цього, нормативний підхід дозволяє підійти й до розмежування внутрішнього та зовнішнього права міжнародних організацій за специфікою сфери дії норм. Такий підхід встановлює концептуальні межі між тими приписами, що прямо гарантують внутрішню діяльність організації та які функціонують в межах зовнішнього міжнародного простору. Розрізнення внутрішнього та зовнішнього права являється унікальною типологічною моделлю дослідження правового порядку міжнародних організацій. Тому, раціональним ходом нормативного підходу постає обґрунтоване й детальне звернення до джерел та правової природи, як внутрішнього, так і зовнішнього права міжнародних організацій.

2.2. Правова природа та джерела «внутрішнього права» міжнародних організацій

У сучасних умовах неможливо уявити систему міжнародних відносин без активної участі самих міжнародних організацій та існування внутрішнього правопорядку, спроможного забезпечити повну життєдіяльність організацій. Загалом, необхідність внутрішнього права пояснюється ускладненням

адміністративного апарату та поступовим збільшенням кількості позавідомчих службовців. Положення внутрішньо-організаційного права покликані ідентифікувати порядок роботи органів, їх компетенцію, а також їх внутрішню структуру, таким способом ніби створюючи обов'язки та права службовців та правила щодо процедури проходження служби.

У внутрішньому праві міжнародних організацій, джерела переважно містять локальний характер і мають своє відображення в засновницьких договорах, регламентах, статутах персоналу та у фінансових положеннях, важливим також є врахування постанови адміністративних трибуналів, котрі займаються розглядом службових спорів. Внутрішнє право першочергово покликане виступати вкрай важливим показником існування та розвитку організації як юридично спроможного структурного інструменту та при цьому зміцнювати та забезпечувати організованість та непорушність діяльності адміністративного апарату.

Цілком ймовірно виокремлена науковцями специфічна природа «внутрішнього» права, котра виокремлює його у межах внутрішньодержавного та традиційного міжнародного права. Тодішнє розуміння подібних понять значно відрізняється від їх сьогоденного тлумачення. Упродовж часу, сукупність відповідних норм, спрямованих забезпечувати регулювання діяльності штату та гарантувати функціонування органів інституції, одержала підтвердження як внутрішнє право міжнародних організацій. Однак, приведений термін не є вичерпним, бо таке визначення не спроможне абсолютно повністю задіяти та розкрити істину глибинну природу даного юридичного феномену. Також, ускладнення полягає у відсутності належного опрацювання загальноприйнятого універсального визначення в межах сучасного міжнародного права.

В якості прикладу цілісне поняття внутрішнього права міжнародних організацій висунув науковий діяч Морозов, під цим терміном він розуміє систему правових норм, які можуть ухвалюватися та здійснюватися керівними

органами організації на дотримання умов установчого документа, оскільки саме ці норми здатні демонструвати волю організації і за своєю суттю покликані на врегулювання розгалуженого кола відносин, котрі утворюються в її рамках. Вони покликані визначати взаємозв'язок між секторними підрозділами та відносини між державами членами та сою організації [71,с. 94].

На основі вище запропонованого визначення можна усвідомити, що термін вміщує важливі аспекти внутрішньо-організаційного функціонування, наголошуючи на самостійній правотворчості міжнародної організації. Даний підхід дозволяє відокремити внутрішнє право нібито самодостатнє явище, яке має змогу здійснювати своє функціонування синхронно з історико сформованим міжнародним правом.

Дослідник С. Черніченко інтерпретує внутрішнє право міжнародних організацій як «комплекс норм, які здатні фіксувати внутрішню структуру інституції, процесуальні аспекти виконання її повноважень та характер взаємозв'язку між її кадровими підрозділами» [69].

Особливу увагу у даному визначенні присвячено правовому статусу адміністративних осіб, їх показовому статусу, а також спектру функціональних зобов'язань. Висвітлений підхід С. Черніченка дозволяє виразити організаційний вимір внутрішнього права, фокусуючись на етапі гарантування сталої роботи організаційних механізмів. Сприйняття такого поняття підкреслює актуальність доповнення доктринальної позиції на природу внутрішнього права, який так чи інакше постає незалежним координатором внутрішньо-організаційних відносин.

Під внутрішнім правом І. Ахмад розуміє сукупність приписів, що упорядковують функціонування міжнародної організації із середини. За теорією І. Ахмада, внутрішнє право охоплює систему управління організації, процедуру здійснення повноважень, взаємозв'язок між внутрішніми

підрозділами і чітко визначає права та обов'язки, а також дієві межі уповноважених осіб та рядових службовців [19].

Проте, більшість науковців у традиційному міжнародному праві «внутрішнє право» міжнародних організацій підходять все ж до одного поняття і трактують його як комплекс правових норм, що сформувалися в межах самої організації, і відповідно сфера їх діяльності вміщає аж чотири типи відносин: рівноправні зв'язки між структурними відділами, підпорядковані відносини між організацією та країнами-членами, внутрішні відносини між адміністративним складом та звичайним персоналом та професійні відносини між посадовими особами та самою організацією [30].

Достатньо спірною на даний момент залишається природа внутрішнього права міжнародних організацій через парадоксальне становище. Немає жодних заперечень або надмірних аналітичних дискусій щодо існування такого юридичного феномену, проте постає відкрите питання стосовного його правової сутності, нормативної основи та сутності в універсальній системі зовнішньодержавного права.

Правові дебати щодо внутрішнього права має свій початок з основоположного питання, яким задаються більшість наукових діячів : які ключові положення можуть охоплювати таким поняттям?

З однієї сторони до внутрішнього права міжнародних організацій можуть відноситися, і рішення органів організації, і положення установчих договорів, і угоди, котрі укладаються між організацією та державою-членом. З іншого ж боку, прийнято обмежувати дане поняття тільки нормами, що напряму укладаються структурними підрозділами організації.

Важливо, що до внутрішнього організаційного права слід відносити й будь-які ухвали виконавчих органів організації, включаючи й ті рішення, що направлені державам і можуть чітко регулювати поведінку державних суб'єктів. В підтримку цієї позиції, головним аргументом постає те, що

установчі договори, зазвичай, не характеризуються структурними приписами щодо внутрішніх питань організації, вони як правило здатні уповноважувати ту чи іншу організацію в загальній формі та на основі індивідуального підходу утворювати правові норми.

В процесі визначення внутрішнього права необхідно сконцентруватися на конкретних органах, що наділяються правом створювати застосовні норми. Саме в установчих документах мають міститися для головних органів таке право.

До прикладу, якщо посилатися на статтю VII ЮНЕСКО, то можна зрозуміти, що «уповноважуючись положенням даного статуту Генеральна конференція здатна затверджувати процедурні правила, створювати варіативні, чи спеціальні, чи технічні комісії, а також допоміжні підрозділи задля реалізації намірів організації» [38].

Натомість, право на нормотворчість допоміжні органи можуть одержувати лише від головних органів, котрі їх створили. Варто зауважити, що призначення, як центральних органів, так й допоміжних органів в ієрархічно сформованій системі міжнародних організацій ніяким чином не може бути однаковою, оскільки вона позначається їхнім місцем у структурі та ступенем делегованих повноважень.

Станом на сьогодні, О.М. Шпакович виділяє три головні концепції, що по-різному характеризують внутрішню природу приписів внутрішнього права міжнародних організацій, зокрема:

- 1) інтегративна концепція, визначає норми під кутом нероздільної частини міжнародного договірної права, інакше кажучи складову комплексної системи міжнародного публічного права;
- 2) автономістська концепція, суть якої напряму полягає у визначенні за допомогою норм внутрішнього права статус автономного правового утворення, сепаративного формування в правовій системі;

3) широка концепція або ж генералізована, переправляє ці положення до міжнародного права в найбільш розгалуженому його розумінні, при цьому не обділяючи їх тільки джерелами договірною походження [71,с.95].

При більш детальнішій характеристиці першої концепції, слід зосередити увагу на тому, що внутрішньо-правові норми міжнародної організації слід віднести якраз таки до міжнародного договірною права, оскільки установчий акт є наслідком консенсусу та погодженням держав. У дійсності, статутні положення містять договірну природу.

Проте, дійсною нормативно - правовою основою внутрішнього права організацій залишається й до сьогодні їхні рішення, оскільки вони виступають виявом автономної волі міжнародної організації, а ні як не результатом погодження наміру держав- учасниць. Важливо підкреслити, що ухвали, котрі затверджуються керівними органами на підставі статуту міжнародної організації, ніяким чином не можуть перетворюватися на договірні норми, бо виступають в якості актів внутрішнього організаційного права.

Щодо другої концепції, тут важливо усвідомити той факт, що норми внутрішнього права мають здатність формувати особливий законодавчий масив, проте домагатися ролі повністю самостійної правової системи у такому випадку внутрішнє право не дієдатне. Це пояснюється тим , що з однієї сторони дане право вважається похідним, бо може існувати за підстав засновницького акту, тобто міжнародно - правового договору, що є невід'ємною частиною міжнародного публічного права. Цим і пояснюється доказ того, що внутрішньо організаційне право міцно переплетене з міжнародно- правовою матерією.

З іншої ж сторони, не доречним є проведення дискусійних обговорень щодо одночасної залежності внутрішнього права від внутрішньодержавної та зовнішньодержавної правової системи. Оскільки більшість нормативних

утворень є компонентною частиною або може бути автономною сферою в її рамках. Тут йдеться про те, що внутрішньо організаційне право раціонально вбудовується тільки в одну правову систему, однак варто підкреслити, що в автономістській концепції похідний характер внутрішнього права міжнародних організацій від міжнародного публічного права містить визначальне значення і цілком самостійну систему внутрішнє право ніяк не створювати.

Аналізуючи більш ретельний аналіз третьої, а саме генералізованої концепції, варто зосередитися на самому понятті міжнародного права, оскільки до нього належать положення внутрішнього права міжнародних організацій. Тобто за своєю суттєвою природою міжнародне право вважається комплексною системою, котра торкається трьох ключових галузей: міжнародне публічне право, міжнародне приватне право та власне право міжнародних організацій. Виходячи з цього, якраз внутрішнє право останньої визначається під системним утворенням, елементи якого можуть відрізнятися в залежності від своєї правової природи.

Регулятивний імпульс внутрішньо організаційного права розповсюджується на правові відносини за наявності, як фізичних, так і юридичних осіб, важливо що такий імпульс може поширюватися й на відносини між традиційними суб'єктами міжнародного публічного права-державами та організаціями. На основі цієї концепції внутрішнє право виходить за тонкі межі міжнародного публічного права, але при цьому надає йому універсального значення в рамках розгалуженої системи правових норм.

На користь цієї думки варто навести наступний приклад. Відтак, 23 жовтня 1956 року консультативний підсумок Міжнародного Суду ООН, визнаний у кейсі стосовно остаточного рішення Адміністративного трибуналу МОП за претензією Міжнародної організації праці проти ЮНЕСКО. Річ у тім, що у своєму висновку Суд зосередив особливу увагу на принциповій різниці між правозастосовними органами абсолютно різного призначення «Докази,

що надходять з державного суверенітету країн, і що повинні були використовуваними на благо обмежувального трактування норм, що ідентифікують юрисдикцію трибуналу, призначеного розв'язувати проблемні спори між державами, не є релевантними у випадку, коли трибунал повинен ухвалювати підсумкове рішення за жалобою службовця проти міжнародної організації» [2].

Суд розрізняє дві категорії судових установ- це Трибунали, покликання яких полягає в розгляді міждержавних спорів спорів та Трибунали, що призначені задля вирішення приватних трудових суперечок між організацією та службовцем. Важливо також й те, що Адміністративні Трибунали незважаючи на свою головну спрямованість, продовжують підтримувати статус міжнародної судової інституції.

Фактично, Міжнародний Суд ООН розмежовує нібито демаркаційну лінію між традиційними міжнародними арбітрами та адміністративними трибуналами міжнародних організацій та закріплює належність адміністративних трибуналів до системи міжнародного правосуддя, незважаючи на обмежену та спеціалізовану компетенцію.

У своїй науковій праці Д. Ходаківська зазначає, що внутрішнє право міжнародних організацій не може обійтися без характерних джерел, які підтримують та безперервно формують нормативний фундамент такого права. До джерел внутрішнього права міжнародних організацій відносяться:

- 1) установчий акт самої організації;
- 2) узгодженні в межах організації рішення та резолюції;
- 3) правозастосовна практика організації;
- 4) міжнародно - правові зобов'язання, що витікають з угод із третіми сторонами;

5) судові та арбітражні ухвали, що є невідкладними для організації [28].

Установчий акт організації, зазвичай характеризується базовими положеннями внутрішньо організаційного права, що класифікуються за такими двома категоріями:

- положення, що здатні ідентифікувати внутрішнє функціонування;
- норми, що уповноважують організацію висувати новітні внутрішньо-правові приписи.

Відповідно до статті 20 Статуту Ради Європи, «врегульовуючи внутрішню систему дій, Рада Європи має повноваження одночасно утворювати різноманітні режими голосування, охоплюючи одностайне голосування, переважною більшістю або ж більшістю у дві третини задля узгодження резолюцій Комітету Міністрів в залежності від предмету правового регулювання» [66].

Переконливим прикладом щодо другої норми слід віднести положення статті 16 Статуту Ради Європи « покладаючись на встановлені статутні норми щодо компетенції Консультативної Асамблеї, Комітет повинен ухвалювати обов'язкові рішення стосовно всіх питань внутрішньої організації процедурного виконання функцій Ради Європи в рахунок з погодженням всіх важливих адміністративних та бюджетних правил» [66].

Найбільш розповсюдженим джерелом внутрішнього права міжнародних організацій є їх резолюції, рішення та інші акти. Дана правова дійсність спричинила в доктрині зародження специфічного підходу, відповідно до якого внутрішнє право має урівнятися лише з вимогами, узгодженими їх організаціями. Прийняття рішень, резолюцій, а також інших ключових актів адміністративними чи то керівними органами міжнародної організації відбувається з урахуванням установчого акту та в рамках визначених ним правомочностей. Проте, окремо встановленні повноваження, а саме що

стосується ухвалення особистих правил процедури, неодноразово чітко прописуються в установчому документі.

Як приклад, стаття 72 та 90 Статуту ООН закріплює наступне «Економічною і Соціальною Радою встановлюються власні правила процедури, беручи при цьому до уваги механізм призначення свого ж Голови» [65].

Стаття 90 Статуту ООН регламентує наступне « Узвали Міжнародного суду затверджуються переважною кількістю голосів відвідуваних суддів, у випадку розмежування голосів рівномірно, голос Голови Суду надає пріоритетності» [65].

На основі даних положень, забезпечується характерна воля дій органам організації у вирішенні внутрішніх питань та надається право індивідуально підходити до визначення особистої структури й самої процедури діяльності.

Правозастосовна практика організації формується під час оперативної діяльності організації. З плином часу ця практика поступово може досягати право-регулюючого характеру, набуваючи обов'язкової природи для держав-членів, незважаючи на нестачу чітких вказівок в засновницький документ. У внутрішньо - організаційному праві ООН нараховується значний об'єм усталеної практики.

У 1946 році як тільки Рада Безпеки ООН почала свою діяльність, А. Громико вдався до стратегії - залишитися осторонь голосування, задля того щоб не виникали труднощі з прийняттям резолюції. Такого варіанту не було передбачено, а ні тимчасовими процедурними правилами, а ні самим Статутом ООН. Проте завдяки цій ситуації, виник звичай, відповідно до якого утримання постійного члена припинило співставлятися із вето [15].

Щодо даної ситуації, через деякий час така традиція набула офіційного підтвердження з боку Міжнародного Суду ООН у консультативному висновку, щодо стави Намібії. Суд визначив, що тривала процесуальна

діяльність Ради Безпеки затвердила осмислення щодо свідомого утримання довготривалого члена, яка не може бути перепорою на шляху ухвалення остаточного вердикту. Утримавшись, держава не повинна висувати незгоду проти пропозиції. Задля перешкоди прийняття резолюції як мінімум вимагається погодження абсолютно всіх довгострокових членів та необхідним у зв'язку з даною ситуацією постає саме негативний голос. Така процедура й нині вважається загально визнаною з поміж членів Радбезу і досі сприймається як переконливе свідчення правозастосовної практики організації [11].

Міжнародні організації наділені здатністю укладати договори з іншими суб'єктами міжнародного права, що як правило міститься в їх статуті. Взаємозв'язок між організаціями переважно знаходиться поза рамками вітчизняного законодавства незалежно від будь-якої зі сторін.

Паралельно, узгоджені міжнародно - правові угоди можуть охоплювати про кадрове співробітництво та адміністративну взаємодію, що неодмінно здійснюють вплив на регламенти кожної організації- учасниці. Це може бути характерним як приклад для угод, котрі зміцнюють зв'язок між ООН та галузевими установами. Як - от Конвенція про привілеї та імунітети спеціалізованих установ ООН від 1947 року, вона покликана визначати привілеї та імунітети штату спеціальних органів ООН, поряд із цим спричиняючи вплив на внутрішнє адміністративне право на основі становлення уніфікованих правил кадрового партнерства а межах Організації Об'єднаних Націй.

В контексті спеціальних міжнародних організацій діють профільні адміністративні трибунали, наділені ексклюзивними повноваженнями приймати обов'язкового характеру судові та арбітражні ухвали для сторін, що стосується використання норм внутрішнього права організацій. Завдання судових органів полягає у вирішенні спірних трудових спорів та питань між організацією та службовими працівниками, що можуть утворюватися стосовно виконання службових доручень, здійснення умов контракту та

питань соціального забезпечення. Такі трибунали можуть функціонувати в межах Ліги арабських держав, Світового Банку, ОЕСР, Міжнародної організації праці, ООН і т.д.

Необхідно зауважити й те, що арбітражні та судові рішення імперативну силу для учасників конфлікту та будують цілісну практику використання внутрішньо-адміністративного права міжнародних організацій, створюючи умови задля ідентифікації правової однозначності, а також непорушності у врегулюванні кадрових відносин.

У дійсності, внутрішнє право міжнародних організацій утворює ніби ланку власне між міжнародним публічним правом та внутрішньою правовою системою країн- членів, яке одночасно характеризується автономною та унікальною правовою системою. Фактично, внутрішньо-організаційне право може утворюватися відповідною організацією щодо її повноважень та функцій задля реалізації статутних цілей та підтримки життєдіяльності, обіймаючи при цьому автономний статус у врегулюванні внутрішньо-організаційної взаємодії.

Дане право характеризується також й наявністю внутрішнього характеру в джерелах, і мають свою класифікацію: по перше- це джерела, що закладають правові рамки, відповідно, мова йде про договори з державами перебування, а також установчі акти, по друге- це можуть бути джерела, що покликані здійснювати безперервне функціонування, тут йдеться про кадрові накази, розпорядження, передусім фінансові положення, правила процедури, котрі загалом мають утворювати адміністративне право організації.

У цьому контексті, необхідним є врахування значення звичаєвих норм, загальноприйнятих правових принципів та судової практики трибуналів з міжнародного адміністративного права, що постають в ролі супровідних джерел, що покликані для сприяння пристосування та безперервного удосконалення як такої правової підсистеми.

Тобто, внутрішнє право міжнародних, маючи чітко окреслено похідну внутрішню природу утворюється за ієрархічно сформованим комплексом спеціальних джерел, що натомість гарантує самостійність, непохитність та дієве функціонування самої міжнародної організації.

2.3. Правова природа та джерела «зовнішнього права» міжнародних організацій

Правова діяльність міжнародних організацій у сфері зовнішнього права пояснюється об'єктивним відображенням їх міжнародної правоздатності, що може проявлятися у рамках відносин із зовнішніми сторонами, а саме автономних держав, їх угруповань та іншими міжурядовими інституціями.

Правова природа зовнішнього права міжнародних організацій обумовлюється неминучою потребою впорядкування варіативних зв'язків, що з'являються в момент реалізації організацією своїх повноважень поза межами внутрішньої організаційної структури, наділяючи зовнішні відносини публічно - правовою природою. Унаслідок зовнішнього права здійснюється процес узаконення співучасті організації у міжнародній правотворчості та гарантується інтеграція в міжнародну систему управління.

Джерела даного права покликані насамперед визначати взаємо-відповідні права та обов'язки, котрі породжуються в момент цієї взаємодії. Внаслідок зовнішніх зносин міжнародна організація в праві позиціонує себе як автономний осередок ухвалення рішень, спроможний репрезентувати спільні інтереси своїх учасників на глобальній платформі.

Власне кажучи, зовнішнє право міжнародних організацій регулює досить розгалужений спектр питань, що полягають в узгодженні різноманітних міжнародних договорів, налагодженні дипломатичних контактів, воно покликане створювати й підтримувати правову основу, що наділяє міжнародну організацію правом виступати в якості повноцінного

члена міжнародних відносин, дотримуючись водночас функцій, делегованими засновницькими державами.

Зовнішнє право міжнародних організацій – це сукупність норм, що фіксують місце та суть міжнародних організацій у світовій системі міжнародних відносин, постаючи дієвим правовим механізмом узаконення статусу організації у визначених критеріях перебування та врегулювання взаємозв'язку з автономними державами та іншими суб'єктами міжнародного та вітчизняного права [72].

До джерел зовнішнього права міжнародних організацій належать:

- 1) міжнародні конвенції або угоди;
- 2) статутні та установчі документи міжнародних організацій;
- 3) акти, а також резолюції структурних підрозділів міжнародних організацій;
- 4) міжнародний звичай;
- 5) висновки міжнародних органів та судова практика [72]; [56].

Міжнародні конвенції врегульовують зовнішні зносини організацій з країнами - членами та третіми сторонами, формуючи відповідну міру як привілеїв, так й імунітетів їх службових осіб. Тим не менш, міжнародні угоди гарантують спеціальні механізми щодо остаточного узгодження дій держав в рамках міжнародних організацій, забезпечуючи урівноваженим функціонуванням повної системи зовнішньополітичних відносин. Наразі, існує цілий ряд міжнародних конвенцій, котрі безпосередньо закріплюють права, привілеї, імунітети, а також правовий статус міжнародних інституцій.

Ухвалена у 1946 році Конвенція про привілеї та імунітети ООН конкретизувала межі функціонального імунітету ООН та ретельно регламентувала привілеї та імунітети керівних органів та офіційних представників країн- членів. У даному документі виміщені положення містять

характер само-виконуваних норм, що вважаються цілком визначеними задля безпідставного використання судами.

Слід відзначити, що конвенція сприяла розвитку договірної практики для подальших організацій регіонального та універсальних рівнів. Правові норми акту вплинули також на розвиток Конвенції про привілеї та імунітети спеціалізованих установ ООН від 1947 року, а пізніше спричинили поштовх до ухвали Генеральної угоди про привілеї та імунітети Ради Європи 1949 року та Угоди про привілеї та імунітети Організації американських держав 1949 року, а також й інших ключових двосторонніх угод про штаб-квартири організацій міждержавного рівня [62].

У цьому контексті, не менш пріоритетною є Віденська конвенція про представництво держав у відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру від 1975 року. Винятковість цього нормативно-правового документу полягає в прокладені успішного шляху до розширення дипломатичного права на мультисторонні відносини держав з міжнародними організаціями. Водночас, вона допомогла виокремити у самостійну галузь міжнародного права - право міжнародних організацій та підпорядкувати різнопланові організації в єдиний регуляторний підхід.

Важливо, що Конвенція регулює й трипартитні відносини між державою перебування, міжнародною організацією та державою, котра наділена можливістю делегувати представництво, що може характеризуватися суттєвою відмінністю від традиційної двосторонньої дипломатичної взаємодії. У зовнішньому праві міжнародних організацій, положення даного документу певною мірою відтворилися за зразком Віденської конвенції про дипломатичні зносини та чітко розмежовують правовий статус глав постійних представництв й делегацій [17].

Статутні та установчі документи постають першоджерелом у зовнішньому праві міжнародних організацій, це пояснюється їх визнанням

міжнародної правосуб'єктності організацій та визначенням обсягу повноважень організації у відносинах із «зовнішнім» оточенням, охоплюючи як самі держави, так й інші інституції. Ця категорія джерел спрямована й на процес розмежування операційного імунітету організації від юрисдикції держави, що приймає, надаючи гарантії її автономії у вирішенні завдань за положенням статуту.

Пріоритетна функція статутних та установчих документів може яскраво проявлятися в узаконенні зовнішніх контактів, оскільки вони в праві надавати управлінським органам організації доручення узгоджувати міжнародно - правові договори, займатися формуванням дипломатичних місій та застосовувати привілеї й імунітети на просторах держав-членів. Установчі акти покликані зумовлювати особливу потребу в існуванні конституційного підґрунтя з метою інтеграції міжнародної організації в організаційну структуру міжнародних відносин у ролі незалежного суб'єкта права [47].

Щодо актів та резолюцій структурних підрозділів міжнародних організацій, слід зауважити, що їх призначення в першу чергу полягає в наповненні зовнішнього права міжнародних організацій правовим змістом та розкритті детальності основних цілей статутів у чітко-визначені приписи для держав. Також вони мають здатність здійснювати вплив на міжнародно-правові відносини і позначатися в якості внутрішніх регулятивних актах. На основі таких джерел можна простежити підвищений рівень гармонійності й злагодженість їх спільних дій.

Якщо до прикладу брати до уваги Резолюції Генеральної Асамблеї ООН ,варто звернути увагу, що вони маючи рекомендаційних характер проклали шлях до визначення звичаєво-правових норм у Декларації про надання незалежності колоніальним країнам і народам від 1969 року. Паралельно із цим, узгоджені на основі глави VII статуту Резолюції Ради Безпеки ООН запроваджують зобов'язальні санкційні заходи стосовно конкретних держав

учасниць, зокрема Резолюція 1970 2011 року що стосується Лівії, породжуючи як права так і обов'язки для абсолютно всіх країн- членів.

Директиви та регламенти у правовому полі Європейського Союзу, засновані Європейською Комісією, що вважається виконавчим органом, складають міжнародно-правові норми наддержавного рівня, що може реалізовуватися у вітчизняне законодавство країн-учасниць, визначаючи деякі технічні вимоги до продукції або ж митні тарифи за умови підтримки відноси із третіми державами.

У вигляді рекомендованої практики та стандартів, нормативно- правові акти спеціалізованих установ, як-от Міжнародної організації цивільної авіації, узгоджених Радою для держав набувають обов'язкового характеру після їх фактичного погодження, здатні виробляти цілісне нормативне поле для польотів міжнародного сполучення.

Третя група джерел зовнішнього права міжнародних організацій вважаються цілісними компонентами такого права, що вибудовують базис зовнішнього правового регулювання міжнародних організацій для її активної діяльності поза межами її внутрішньої структури, узгоджуючи поряд із цим проблематику безпеки, захисту загальних інтересів та економічної інтеграції.

Міжнародний звичай вважається джерелом із динамічним характером розвитку, призначений до пристосування та розвитку новітніх тенденцій міжнаціональних відносин за участю міжнародних організацій. Міжнародний звичай створюється у формі матеріалізованого результату усталеної практики минулого суб'єктів міжнародного права у складі системи міждержавних взаємовідносин, причому даний процес не охоплює самовільний характер та здійснюється в нормативно - правовій траєкторії, зафіксованій зовнішньодержавним правом.

Розкриття правової природи міжнародного звичаю припустима лише через роз'яснення погоджувальної основи, коли звичай виступає результатом

негласного вирівнювання позицій правоздатних учасників міжнародних відносин, які крізь *opinion juris* схилиються до визнання конкретної норми поведінки правозобов'язальною. Можна стверджувати, що міжнародний звичай поєднує в собі одночасно нормативну узгодженість та історичну практику, здійснюючи діяльність під проводом міжнародного права. Відповідно до цього, свобода дії міжнародних організацій виражається через раціональність довготривалої та одноманітної поведінки [55].

Слід наголосити, резолюції та інші правові акти міжнародних організацій у контексті зовнішнього права міжнародних організацій посідають ключове місце у процесі розробки та виявленні звичаєвих норм, не зважаючи на те, що вони можуть сприйматися під м'яким правом, але при цьому спроможні втілювати практику держав членів та певні погляди. Звичаєві норми, як правило можуть застосовуватися у випадках коли чи-то статутні, чи-то установчі документи не в спроможності вирішити суттєві питання і в цьому випадку на міжнародний звичай покладається обов'язок усунути всі можливі недоліки та прогалини у сфері діяльності міжнародних організацій.

Посилаючись на пункт 1 статті 21 Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду « Суд в змозі керуватися особистим Статутом, Правилами процедури, проте у випадку неконтрольованих ситуацій, Суд має звернутися до застосовних міжнародних договорів, норм та принципів зовнішньодержавного права, базовою основою, яких виступає саме міжнародний звичай.

Звичаєвим нормам передбачається вагоме значення, котрі зародилися в межах улагодження збройних конфліктів за умови визнання звичаєвого права війни» [61].

На основі положень даної статті можна припустити, що у правозастосовному середовищі Міжнародного Кримінального Суду,

міжнародний звичай є прямим регулятором, витісняючи прогалини в писаних джерелах.

Фактично, зовнішнє право міжнародних організацій вважається похідним від міжнародного звичаю та одночасно розцінюється як середовище подальшого його нормотворення, ілюструючи багатосторонній характер відносин між наддержавними інституціями та самостійними державами.

Останніми до категорії джерел зовнішнього права міжнародних організацій входять висновки міжнародних органів та судова практика, оскільки покликані усувати недоліки в установчих документах, котрі крізь об'єктивні перешкоди не в змозі спрогнозувати абсолютно всі складові функціонування організації. На основі цих актів може створюватися усталена практика, яка становить нормативне значення за допомогою започаткування правових гарантій та обов'язків, еквівалентним тим, що знаходяться в письмових угодах.

Тлумачні зауваження з боку договірних органів, рішення виконавчих рад та резолюції Генеральної Асамблеї ООН опановують зобов'язуючої сили на основі систематичного використання та колективного визнання країнами-членами як офіційного роз'яснювання обов'язків та прав. У разі відсутності потрібного кодифікованого акту, що покликаний підтримувати та регулювати зовнішні відносини міжнародної організації, висновки міжнародних органів вважаються допоміжним механізмом, котрий започатковує *opinio juris* та приховує вади, що можуть виникати в ході первинного права. Власне кажучи, вони ніби трансформуються на правомірне джерело, завдяки чому забезпечують непохитність, а також прогнозованість у відносинах між самою інституцією та третіми сторонами, закріплюючи на постійній основі звичаєві норми.

У свою чергу судова практика наділена здатністю виокремлювати внутрішню компетенцію міжнародної організації та повноваження у сфері

зовнішніх відносин, що час від часу постає коренем міжнародних спорів. Систематична судова практика містить потребу в породженні субсидіарного джерела, поетапно отримуючи нормативний характер, коли мова йде про узгодження договірної правоздатності міжнародної організації, а також передбачення можливої відповідальності організацією опираючись на міжнародне право. У зовнішньо - правових відносинах організацій судова практика визнається гарантом верховності закону через забезпечення унікального підходу до тлумачення тих норм, що набувають вкрай важливого значення задля гарантування стійкості міжнародного правового порядку за умов відсутності сконцентрованої системи примусу.

На відміну від внутрішнього права, зовнішнє право міжнародних організацій переважно утворюється крізь погодження волі із зовнішніми акторами, фіксує міжнародну правосуб'єктність інституції в зовнішніх відносинах, надаючи дозвіл відповідній організації на ухвалу міжнародних договорів, нести міжнародну відповідальність за умов недотримання та порушення зобов'язань, застосовувати привілеї та імунітети в межах кордонів певної держави.

Слід також звернути увагу на те, що зовнішнє право характеризується властивістю трансформації міжнародної організації з внутрішньо-адміністративної структурної установи в рівноправного учасника зовнішніх відносин з метою автономного застосування та дотримання норм, які не торкаються внутрішньої правничої системи міжнародної організації. Крім того, методи правового регулювання як в сфері внутрішнього, так й зовнішнього права охоплюють суттєві відмінні риси, бо переважно внутрішнє право побудоване на адміністративному підпорядкуванні та субординації, тоді як зовнішнє право ґрунтується на договірних засадах, координації та рівності суб'єктів.

2.4. Міжнародно-правові норми, що регламентують статус міжнародних організацій та їхню організаційно- функціональну структуру

Міжнародно-правові норми, що покликані регламентувати статус міжнародних організацій, а також організаційно - функціональну структуру створюють багатогранний інституційний правопорядок. Організаційно-функціональна структура організацій визначається внутрішньо-організаційними актами, що вдосконалюють процедуру ухвалення рішення, правовий статус службових осіб та механізми фінансування. Поряд із цим важливого значення набувають й загальні принципи міжнародного права, оскільки на їх основі міжнародна організація повинна наділятися повноваженнями завдяки досягненню статутних цілей. Узгоджені організаціями або ж державами чи то між собою, міжнародно- правові договори спрямовані на формування нормативної основи з метою співробітництва та кооперації функціонування в рамках міжнародної системи глобальної взаємодії.

Стаття 4 Статуту Організації Об'єднаних Націй закріплює наступне « Відкритим є членство в Організації Об'єднаних Націй для всіх держав миротворець, яка спроможна брати на себе зобов'язання, затверджені цим Статутом, і за позицією Організації здатна та налаштована їх виконувати. Процедура прийняття відповідної держави до складу учасників ухвалюється рішенням Генеральної Асамблеї керуючись рекомендацією Ради Безпеки» [65].

Тобто, положення цієї статті прямо вказують на встановлення умов членства, постаючи пріоритетним елементом у структурі правового статусу.

Важливо зацентувати особливу увагу на статті 335 Договору про Функціонування Європейського союзу, оскільки в ній зазначається про « Наділення Союзом всеохоплюючої правоздатності та дієздатності на просторах держави- члена, котру правові норми певної держави наділяють

юридичним особам. Союз в спромозі набувати у власність, і рухоме, й не рухоме майно, так само завідувати цим майном та бути стороною у судовому провадженні. Щодо втілення цих прав представником Союзу виступає Комісія. Однак, всі установи Союзу функціонують в ролі представника Союзу, щодо питань її компетенції, включаючи адміністративну незалежність цих інституцій» [36].

Відповідно, положення цієї норми засвідчує нероздільність юридичної особи Союзу, а також супровідну самостійність його органів у рамках їх компетенції, важливим залишається й те, що дана стаття фіксує базову ознаку міжнародної організації як суб'єкта права.

Стаття VIII розділу 2 (а) Статуту Міжнародного Валютного Фонду передбачає « Ні один учасник Фонду не має права без його ухвали становити обмежених заходів щодо втілення процедури платежів та переказів на основі поточних міжнародних операцій» [3].

А стаття VIII розділу 3 Статуту Міжнародного Валютного Фонду робить акцент на тому, що «Будь-який учасник Фонду не в праві самочинно установлювати та надавати дозвіл власним фіксальним органам, враховувати всі можливі дискримінаційні валютні заходи або ж практику множинних валютних курсів, крім ситуацій, коли подібні дії можуть безпосередньо встановлюватися даною Угодою чи схваленні Фондом» [3].

Іншими словами, на основі двох вищезазначених статей, правовий статус Міжнародного Валютного Фонду має властивість зростати крізь уповноваження Фонду дозвільними та контрольними функціями, яким притаманно звужувати суверенний розсуд держав-членів у контексті валютного контролю, а також застосовувати загальнообов'язкову процедуру погоджування заходів обмежувального характеру.

До того ж, побудова нормативно- правового регулювання здатна трансформувати Фонд на вже наднаціональний організаційний центр, котрий

крізь етапи схвалення та особливих випадків розрізняє рамки припустимої поведінки держав з позиції валютних правовідносин.

Якщо ж звернути увагу на положення статті 7 Статуту Організації Об'єднаних Націй, то в ній зазначається, що «Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, Рада з Опіки, Економічна і Соціальна Рада, Міжнародний Суд і Секретаріат визначені Статутом як шість центральних органів, на підставі якого передбачається уможливлення започаткування підпорядкованих органів, котрі повинні бути створеними у випадках появи конкретної потреби» [65].

Виходячи із положень даної статті можна усвідомити, що через закріплення системи головуючих органів та способу започаткування другорядних органів визначається організаційно- функціональна структура організації ніби безвідривного елемента міжнародної правосуб'єктності.

Відповідно до статті 13 Договору про Європейський союз « Союз містить інституційну структуру, яка спрямована на процедуру розширення цінностей Союзу, визначення цілей, дотримання інтересів Союзу, громадян та країн-членів, забезпечення послідовності подій та політик Союзу, ефективності й узгодженості. До установ Союзу належать :Європейський Парламент, Європейська Рада, Рада, Європейська Комісія, Суд Європейського Союзу, Європейський Центральний Банк та Рахункова Палата. Всі установи функціонують в контексті повноважень, покладених на неї Договорами, а також відповідно до встановлених процедур, цілей та умов, а взаємодія установ здійснюється на підставі відкритого партнерства» [36].

Згідно зі статтею XII розділу 1 Статуту Міжнародного Валютного Фонду « Рада Керуючих , Виконавча Рада, Директор – розпорядник та адміністративний персонал становлять повноцінний склад Фонду. Рада може бути створеною додатково за умови, якщо Рада Керуючих кваліфікованою

більшістю у понад вісімдесят п'ять відсотків загальної кількості голосів затвердить рішення щодо використання положень додатка D» [3].

Тобто на основі цитування даної статті припустимим є закріплення прямої та ієрархічної організаційно - функціональної структури МВФ, виділяючи постійно діючі органи та припускаючи ймовірність запровадження додаткового органу у випадку визначеної кваліфікованої більшості.

Виходячи з умов статті IV Угоди про заснування Світової організації Торгівлі 1994 року « Конференція міністрів функціонує в межах Світової організації торгівлі, до якої входять абсолютно всі представники членів, так Конференція міністрів втілює головні функції СОТ. Між сесіями Конференції міністрів, компетенцію реалізовує Генеральна Рада, що виконує функції Органу за умов врахування складових торговельної політики. Під покровом Генеральної Ради здійснюють свою діяльність Рада з торгівлі товарами, Рада з торгівлі послугами, а також Рада з питань торговельних аспектів інтелектуальної власності, відповідно кожна із перерахованих може започатковувати органи допоміжного характеру. Конференція міністрів формує комітети, а саме: Комітет з торгівлі та розвитку, Комітет з обмежень, пов'язаних із платіжним балансом та Комітет з бюджету, фінансів та адміністрування» [12].

Також, стаття 10 Статуту Рад Європи зазначає « Рада Європи містить наступні центральні органи: Консультативну Асамблею та Комітет Міністрів, а реалізація їх повноважень залежить напряду від Секретаріату цієї організації» [66].

Судячи з цього, відокремлення пріоритетних політичних органів із наявністю встановлення за ними окремого підпорядкованого апарату відображає основоположний принцип організаційно- функціональної структури міжнародної інституції, де прямо окреслюється розмежування

адміністративно- технічних, дорадчих та представницьких функцій з метою гарантії результативної взаємодії.

Отож, типологія права міжнародних організацій допомагає висвітлити найголовніші підходи, що допомагають поетапно наблизитися до розмежування внутрішнього та зовнішнього права міжнародних організацій. Виходячи із цього, внутрішнє право врегульовує відносини всередині організації, а зовнішнє право забезпечує регулювання відносин з країнами-членами або ж іншими суб'єктами зовнішньодержавного права. Натомість, міжнародно- правові норми спрямовують свою законну силу з метою створення та реалізації цілісного інституційного правового порядку. Такі норми, як правило, фіксують: розподіл повноважень між органами, їх систему адаптивних інструментів пристосування структури до сучасних перешкод крізь домислювані повноваження правозастосовну практику органів.

РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ПРАВА МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ВЗАЄМОВІДНОСИНИ ТА ПРАВОТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНИ

3.1. Україна в системі міжнародних організацій загального спрямування: правотворчий вимір

Співучасть України в системі міжнародних організацій загального спрямування в правотворчій площині закладає базовий фундамент з метою визначення зовнішньої політики України та встановлення суверенітету на глобальній арені. Нормативний вимір такої координації набуває суттєвого характеру через становлення загальноновизнаних принципів та норм зовнішньодержавного права, котрі напряду здійснюють впливову процедуру на правову систему держави в рамках організацій універсального характеру. Ініціативна участь у контексті правотворчого процесу для України вважається дієвим методом інтеграції до міжнародного співтовариства та вкрай значущим інструментом відстоювання національної безпеки та інтересів, неподільності державної території, а також забезпечення принципу верховенства права за обставин безпекових загроз або ж загальносвітових викликів.

Так, у відповідності з частиною 2 статті 19 Закону України «Про міжнародні договори України» « У викладеному варіанті президентського указу, ухвалені від імені України міжнародні договори та узгоджені від імені Уряду договори підпадають під затвердження, лише за тих підстав, коли вони охоплюють додаткові правила, аніж ті положення, що затвержені безпосередньо в актах Президента України» [59].

З наведених законодавчих положень проявляється участь міжнародних організацій у можливості безпідставно доєднатися до нормотворчого процесу в Україні. Крім того, з огляду на процедуру схвалення договорів указом президента гарантується імплементація загальноприйнятих міжнародно-правових норм у внутрішньодержавну правову систему, постаючи разом з тим проявом суверенітету держави у ході створення погодженого юридичного простору під егідою ООН або інших організацій загального спрямування.

На міжнародному та глобальному рівні міжнародні організації виступають в якості вагової інституційної форми міждержавної взаємодії, обіймаючи роль організатора співпраці держав у межах світової економічної інтеграції. У правотворчій діяльності можливість участі такої інституції окреслюється її повноваженнями, оскільки правотворчий орган функціонує у межах наданих йому правомочностей, що можуть ідентифікувати рамки регулювання та зобов'язуючу силу узгоджених актів. Демонструючи суверенну волю, Україна наважується ініціювати відносини з міжнародними організаціями за допомогою способу злиття до чинного договору чи підписання нового [21].

Варто зауважити, що реалізація правотворчої функції організацій проявляється у двох напрямках- це безпосереднє укладання договорів з міжнародними організаціями чи з державами; прийняття варіативних рішень [10, с. 21].

Відповідно до цього, долучення міжнародних організацій до внутрішньої правотворчості є дійсним лише в контексті двох зазначених напрямків. Первісним поштовхом щодо взаємодії міжнародної організації або ж установи з Україною постає процес подку включення до вже діючого договору чи то ухвалення нового договору з відповідною організацією. У подальшому, призначення ролі організації в національному правотворчому процесі конкретизується завданнями, тематично пов'язаними з контролем дотримання положень конкретного договору, з боку організації та України.

Як зазначає Я. Берназюк «В Україні, національний нормотворчий процес вміщує чотири логічні етапи: розробка проєкту нормативно- правового акту, його подальший розгляд, процедура узгодження, а також набрання чинності» [21,с.28].

Однак, як обов'язкові, Конституція України визнає тільки три із них: розгляд, набрання чинності та ухвалення. Такий висновок встановлюється

статтею 152 Основного Закону « обґрунтуванням щодо визнання правового акту неконституційного характеру сприймається як порушення саме тієї процедури розгляду, ухвалення та набуття законної сили, що встановлено Конституцією України» [37].

Покладаючи на Організацію Об'єднаних Націй максимальний обсяг міжнародної правосуб'єктності з поміж всіх міжнародних організацій, держави-ініціатори призначили ООН виконання різноманітного діапазону комплексних та обо'язкових завдань спрямованих на підтримку багатьох сфер міжнародних відносин [52] .

Значною мірою правотворчість в Україні відбувається внаслідок впливу Організації Об'єднаних Націй. Серед основних напрямків діяльності ООН є забезпечення міжнародного миру та безпеки, сприяння міжнародній кооперації у викоріненні проблем гуманітарного, культурного, економічного, а також соціального характеру, заохоченні й визнанні поваги до прав людини та основоположних свобод для всіх без виключень не зважаючи на стать, расу, релігійне сповідання та мову.

Україна виступає в ролі адресата багатьох рекомендацій та резолюцій Організації Об'єднаних Націй, зосереджених переважно на реформування й покращення сфер, таких як - от захист прав та свобод людини, антикорупційної політики та судової системи [70, с.120].

Україна змогла імплементувати набір рекомендацій в межах Універсального періодичного огляду завдяки ухваленню Закону України «Про запобігання корупції» 2014 року та запровадження Національного агентства з питань запобігання корупції. Крім цього, спираючись на висновки Комітету ООН проти катувань, Верховна Рада України змогла прийняти Закон України «Про Прокуратуру» 2014 року, а також включити поправки до Кримінального процесуального кодексу, допомігши посилити механізми забезпечення захисту утримуваного.

До того ж, впливовість резолюцій Генеральної Асамблеї ООН в контексті прав людини під час збройного конфлікту містить відображення в Законі України «Про соціальний і правовий захист осіб, що постраждали від сексуального насильства, пов'язаного зі збройною агресією» та Законі України «Про національну поліцію». Згідно з рекомендаціями Комітету ООН з ліквідації дискримінації щодо жінок, внесено було нормативні зміни, котрі вибудували способи запобігання домашнього насильства та запусчено системи фахової допомоги постраждалим особам.

Під значним впливом, зафіксованих у документах ООН у сфері судоустрою здійснилося конституційне визначення статусу суддів, встановлення конкурентних процедур до Вищої ради правосуддя та трансформації Вищої кваліфікаційної комісії суддів. А рекомендації Управління Верховного Комісара ООН з прав людини зародили основу до розроблення й закріплення Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності та катування» від 2022 року, що погодив вітчизняне законодавство з міжнародно-правовими стандартами.

У 2026 році Україна стала співавтором резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Підтримка сталого миру в Україні», ухвалена понад 107 голосами на одинадцятій надзвичайній спеціальній сесії, з метою спонукання до миттєвої зупинки вогневого ураження на фоні широкомасштабної агресії.

Разом із тим, у контексті правотворчої діяльності, Україна активно користується інструментами, визначених Статутом Організації Об'єднаних Націй, з огляду на залучення країни-агресора до відповідальності, на основі процедури стартування розгляду питання про акт агресії, дотримуючись змісту статті 27 Статуту «Рішення Ради Безпеки щодо процедурних аспектів сприймаються прийнятими за умов наявності дев'яти голосів, однак у випадку коли з поміж них присутніми є голоси всіх повноправних членів» [65].

Прагнучий вимір співучасті України в межах ООН яскраво проявляється у поетапному втіленні універсальних міжнародно-правових норм у вітчизняне законодавство та безперервній участі створення таких норм від формування проєктів до процесу відстеження їх здійснення. Ключовою подією стало також визнання України членом Комісії міжнародного права ООН. Українські наукові діячі змогли долучитися до процедури підготовки проєктів статей щодо відповідальності міжнародних організацій та охорони прав осіб у випадках природних катаклізм. До того ж, на національному рівні в контексті імплементації резолюцій Генеральної Асамблеї ООН, стосовно протистояння ідеалізації нацизму, Україна змогла виступити співтворцем гармонізованих підходів до законодавчого упорядкування такої проблеми.

3.2. Право міжнародних організацій галузевого спрямування як складова міжнародно-правового впливу на правову систему України

Поточний розвиток національної правової системи України не обходиться без галузевих міжнародних організацій, які функціонують в екологічній, економічній, транспортній сфері, охорони здоров'я та зв'язку, а також запроваджують особливі правові режими, маючи намір здійснювати вплив на вітчизняне законодавство. В контексті України така впливовість може втілюватися крізь імплементацію актів, рішень чи стандартів, що в результаті сформувалися в рамках: Світової Організації Торгівлі, Всесвітньої Митної Організації, Міжнародної організації кримінальної поліції, Міжнародної Організації Праці та Гаазької конференції з міжнародного приватного права.

Встановлені норми в межах галузевих організацій, як правило володіють переважною юридичною силою відносно державного закону та потребують приведення в абсолютну відповідність з міжнародними зобов'язаннями. Крім того, право міжнародних організацій галузевого спрямування допомагає Україні поетапно інтегруватися до світових галузевих правопорядків через

надання доступу до світової співпраці та підсилення дієвості національного регулювання.

Правова система Світової Організації Торгівлі побудована на основі комплексу взаємопов'язаних між собою та чинних правових норм, які знаходять місце в угодах та інших правових джерелах даної організації. У більшості випадків, ці норми згруповані під колективним прагненням підвищити рівень добробуту населення країн-членів, забезпечити всі можливі умови задля досягнення повної зайнятості, гарантування стабільного та суттєвого приросту грошових надходжень, ефективного попиту на виготовлену продукцію та збільшення кількості виготовлення товарів та послуг і їх реалізацію. Водночас, допускається потреба оптимального застосування глобальних ресурсів у відповідності з цілями сталого розвитку та охорони навколишнього середовища [40].

Правове підґрунтя діяльності Світової Організації Торгівлі базується переважно багатосторонніми торговельними угодами, процедурами, рішеннями та звичаєвою практикою, якій слідували органи та учасники ГАТТ, започатковані в його межах. Зокрема, Додатки з 1 по 4 Угоди про заснування СОТ вміщують систематизований перелік подібних багатосторонніх торговельних угод, а саме :ГАТТ 1994 року , Угоду про сільське господарство, Угоду про застосування санітарних й фітосанітарних заходів, Угоду про технічні бар'єри в торгівлі, Угоду про пов'язані з торгівлею інвестиційні заходи, Угоду про застосування статті 6 ГАТТ від 1994 року та Угоду про застосування статті 7 1994 року, а також Угоду про перед відвантажувальну інспекцію, Угоду про процедури ліцензування імпорту, Угоду про субсидії та компенсаційні заходи.

Утворена системою багатосторонніх угод СОТ, а також усталеною практикою ГАТТ, така правова основа розмежовує для України як члена СОТ чітко - окреслені міжнародні зобов'язання, що здебільшого містять імперативний характер. Відповідно, Україна повинна забезпечувати

цілковиту відповідність проєктів законів та підзаконних актів положенням цих угод, торкаючись сфер: митної оцінки, санітарних заходів, субсидій та технічного регулювання у процесі правотворчої діяльності. Даний підхід позбавляє можливості узгодження внутрішньодержавних норм, що перешкоджають правилам СОТ потребує від вітчизняного законодавця системної адаптації законодавства України з правовою спадщиною Світової Організації Торгівлі.

В момент розробки проєктів законів, які врегульовують зовнішньоекономічну діяльність, Україні властиво дотримуватися вимог ГАТТ 1994 року щодо режиму найбільшого сприяння й національного режиму задля усунення обмежень за ознакою дискримінації. Під час ухвалення нормативно- правового акту в межах митного оформлення Верховна Рада України містить за необхідне – забезпечити беззаперечне застосування механізмів ідентифікації вартості товару для митного оформлення закріплених Угодою про застосування статті VII Генеральної угоди про тарифи й торгівлю 1994 року, із урахуванням допустимості запозичення довільних чи неочікуваних нею підходів.

Узгодження та стандартизація митного законодавства є провідним елементом діяльності Всесвітньої Митної Організації. ВМО формує міжнародно- правові акти в рамках правотворчої функції, котрі в подальшому втілюються в систему національного права країн- учасниць, сприяючи таким чином утворенню уніфікованого підходу щодо нормативного регулювання митної діяльності й гарантує прогнозованість правозастосування на загальносвітовому рівні.

За сприянням та підтримкою Всесвітньої Митної Організації, Україна змогла інтегруватися до системи міжнародних митних відносин в ролі правоздатного учасника, доєднавшись до основних універсальних конвенцій, до складу яких входять: Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП 1975 року, Міжнародної конвенції

про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства 2000 року, Міжнародної конвенції про узгодження умов проведення контролю вантажів на кордонах 1982 року, Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів 1986 року, Конвенції про тимчасове ввезення 1990 року та Міжнародної Конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур 1973 року [29].

Саме Кіотська конвенція найбільш встановлює основні правила поточного митного регулювання. Принципово, що імплементація норм Кіотської Конвенції заклала фундамент реформування вітчизняного митного законодавства, передусім ухвалення Митного кодексу України у варіанті тотожній до міжнародних стандартів, а також запровадження інституту уповноваженого економічного оператора, електронного декларування, системи дослідження ринків, котрі узгоджуються з вимогами рамкових стандартів Всесвітньої Митної Організації.

Стаття 3 цієї Конвенції передбачає наступне « положення даної Конвенції не перешкоджають державам користуватися власним законодавством торкаючись заборон або обмежувальних заходів, що розповсюджуються на ті товари, що власне знаходяться у зоні митного контролю» [46].

За активної участі ВМО в Україні започатковано цілісну систему практичних та результативних митних органів, що вдалося здійснити крізь гармонізацію та процес спрощення митних процедур . Внаслідок цього допустимим стало введення ключових засад формування та покращення митного законодавства та нормативно - етичних стандартів функціонування митних органів, що втілили вирішальний вплив у модернізації державної митної служби.

Зі свого боку Міжнародна організація з кримінальної поліції запроваджує гармонізацію законодавчих методів в рамках протидії правопорушенням міжнародного характеру. Взаємодія України та Інтерполу в правотворчому вимірі ґрунтується в першу чергу на імплементації норм статуту даної Організації, який у 1992 році був визнаний Україною і яка приєдналася з урахуванням Постанови Кабінету Міністрів № 555.

Основоположним нормативно- правовим документом, що прямо визначає порядок співпраці Міжнародної організації з кримінальної поліції та Україною виступає Інструкція « Про порядок використання правоохоронними органами можливостей Національного центрального бюро Інтерполу України у виявленні, розкритті та розслідуванні злочинів», ухвалена у 1997 році колективним наказом групи центральних відомств [57].

Зазначений документ задав поштовху в запроваджені уніфікованих підходів щодо взаємодії вітчизняних правоохоронних органів з каналами Міжнародної організації з кримінальної поліції, а також допоміг ідентифікувати процедурні методи по надсиланню запитів, здобутті інформації та організуванні міжнародного розшуку. Інструкція системно інтегрувала спроможність Організації у функціонування правоохоронних структур України на законодавчому рівні, заклавши юридичну передбачуваність й оперативність міждержавного поліцейського партнерства.

Окремо слід виділити боротьбу зі зловживанням зі сторони інших країн – учасниць, що здійснюється крізь метод звернення до Генерального секретаріату Інтерполу включно зі зверненням до статті 3 Статуту Міжнародної організації кримінальної поліції « Категорично забороняється Організації всіляко здійснювати втручання у справи, що містять військовий, релігійний, расовий та політичний характер та втілювати діяльність у таких сферах» [64].

Виходячи з цього положення, політична заборона постає правовим фундаментом, що висуває позицію недопустимості використання інструментів організації для переслідування осіб з політичних переконань. Відповідно на це положення опирається Україна звертаючись до Генерального секретаріату Інтерполу з наміром перешкоджання запитів РФ, що охоплюють політико-вмотивований характер й орієнтовані на переслідування громадян України попри фундаментальні принципи діяльності організації.

Діяльність Міжнародної організації праці полягає в реформуванні області трудового права то посиленні забезпечення належного соціального захисту для кожної верстви суспільства. Значущим компонентом правотворчої діяльності МОП та України постає стимулювання ратифікації та імплементації конкретних конвенцій, а саме: Конвенції про свободу асоціації та захист права на організацію 1950 року, Конвенції про обов'язкову чи примусову працю 1956 року, Конвенції про рівне винагородження чоловіків і жінок за працю рівної цінності 1951 року, Конвенції про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці від 2000 року, котрі виступають міжнародними стандартами з метою недопущення свавільності регулювання трудових відносин.

Слід підкреслити, Статут МОП вміщує в себе принцип загальної доступності, а також трипартизму. Відповідно, перший принцип дозволяє державі, яка бере за обов'язок керуватися встановленими правилами, стати учасником Організації, однак Міжнародна організація праці не постає унікальною, оскільки цей підхід притаманний переважній більшості міжнародних інституцій. На противагу принцип тристороннього представництва складає специфічну рису самої МОП, бо ані одна інша організація у структурі ООН не забезпечує уповноваженим роботодавцям і соціальним партнерам, що є рівними із представниками урядів право голосу в момент окреслення політики та заходів діяльності [49].

Помітно, що Україна поетапно намагається втілювати принцип трипартизму у межах своєї нормотворчої діяльності, що яскраво виявляється в забезпеченні соціального діалогу з боку уряду, профспілки та асоціації роботодавців під час створення основоположних законодавчих актів, як-от наприклад :Кодекс законів про працю України, Закону України «Про соціальний діалог в Україні» від 2010 року, Закону України «Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності» 2012 року, Закону України « Про оплату праці» 1995 року, Закон України «Про охорону праці» 1992 року.

Гаазька конференція з міжнародного приватного права відповідає за гармонізацію правових норм у сфері міжнародного приватного права. На сьогодні діяльність Гаазької конференції направлена на динамічну уніфікацію міжнародного приватного права та становить формування узгоджених міжнародних орієнтирів з метою вирішення низки завдань, як-от: судова юрисдикція, вибору застосовного права, взаємне визнання та виконання судових рішень у багатогранному колі сфер, зокрема від банківського й торгового права до міжнародного цивільного судочинства, від опіки над дітьми до регулювання питань подружнього союзу й особистого закону [53].

Набувши статусу рівноправного члена Гаазької конференції у 2003 році, Україна змогла доєднатися до 13 визначальних конвенцій, узгоджених в контексті Конференції, важливими з яких в першу чергу виступають: Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980 року, Конвенція про отримання за кордоном доказів у цивільних або комерційних справах 2000 року, Конвенція про вручення за кордоном судових та позасудових документів у цивільних або комерційних справах від 2000 року, Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 2002 року, Конвенція про захист повнолітніх осіб 2000 року.

Необхідно відзначити, що імплементація гаазьких конвенцій Україною постає одним із основних засобів пристосування вітчизняного законодавства

до міжнародних стандартів й покращення правової передбачуваності громадян України.

До того ж , у 2024 році Україна підписала Любляно-Гаазьку конвенцію, суть якої полягає в укріпленні співробітництва у сфері розслідування тяжких міжнародних злочинів.

Співучасть України в межах діяльності галузевих міжнародних організацій становить необхідність комплексної модернізації державних кодексів, законних й підзаконних актів , підводячи до вимог економічної, екологічної, правоохоронної й соціальної взаємодії. Натомість, право міжнародних організацій галузевого спрямування обіймає роль рушійної сили правових реформ на просторах України, що стимулює до ліквідації колізій й недоліків у області передбачення потреби уніфікації правил поведінки на міждержавному рівні.

3.3. Вплив права міжнародних організацій на правотворчу діяльність в Україні: європейський вектор

В процесі адаптації українського законодавства до європейських вимог, особлива потреба проявляється через узгодження правотворчої діяльності держави з принципами й правовими нормами Європейського Союзу. Мова йде про наближення національного законодавства до *acquis communautaire*, тобто цілісною структурою норм права Європейського Союзу, включаючи акти, директиви, а також рішення, які становлять гармонізовані регуляторні підходи в основних напрямках життєдіяльності суспільства.

Варто додати, динаміка правотворчої діяльності України до ЄС повинна всіляко унеможливити існуючу хаотичність. У свою чергу, це зумовлює визначену міру несення відповідальності суб'єктів правотворчості за забезпечення дієвості, повноти та пунктуальності узгодження й легітимності нормативно- правових актів, в котрих суспільство вбачає потребу. Виходячи з цього, законотворча діяльність має здійснюватися за рахунок стійкої правової

основи, що встановлює статус належних суб'єктів та засади процесуального регулювання їх діяльності [60].

Слід зазначити, що Україна змогла зробити значний крок у сторону Європейського Союзу завдяки прийняттю Закону України « Про правотворчу діяльність», що вступив у силу 20 вересня 2023 року. Мета узгодження закону полягає в упорядкуванні ладу в нормотворчій діяльності.

Закон націлений на посилення взаємодії на всіх членів процесу в момент проектування нормативно-правових актів, забезпечує гарантування ефективного моніторингу, прокладає шлях до співучасті громадської спільноти у процесі нормо-творення й удосконалює якість національного законодавства. Даний нормативно-правовий документ ідентифікує організаційні та правові засади законотворчого функціонування, порядок й принципи, групу суб'єктів, засади нормо-проектувальної техніки, облікову систему правових норм та методи їх дії, також ліквідацію недоліків, подолання колізій та нагляду за реалізацією приписів у життя [23].

Ступінь залучення міжнародних організацій з боку ЄС в правотворчому вимірі ідентифікується обсягом повноважень, що мають закріплення в установчих договорах й міжнародних угодах та форматом рішення на здійснення якого потребується розроблення необхідного законодавчого акту. Протягом останніх років, найсуттєвіший вплив нормотворчу діяльність в Україні становлять органи й інституції Європейського Союзу, що проявляється в неминучості дотримання й виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Впровадження положень такої Угоди трансформувалося в обов'язкове для здійснення завдання як для органів законодавчої влади так й виконавчої.

Акцентуючи особливу увагу на Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, слід зосередитися на статті 114 « Сторони дійшли згоди, що чинне законодавство України повинно цілковито відповідати праву

Європейського Союзу. Україна зобов'язується забезпечити послідовне приведення діючого закону та законопроекту згідно з *acquis* ЄС» [67].

Окрім цього, дотримання зазначеної Угоди надає Україні перспективу втілення декількох вагомих завдань, зокрема: інтеграції до внутрішнього ринку Євросоюзу й економічного прогресу, дотримуючись умови актуалізації норм Угоди, секторальне наближення, зростання добробуту населення за допомогою впровадження європейських стандартів у напрямку екології, транспорту, інфраструктури цифрових технологій та запровадження «зеленого курсу» ЄС, при цьому передбачаючи колективні практичні заходи щодо реструктуризації вугільних регіонів та будь-які інші ініціативи, включаючи область відновлювальної енергетики.

Зазвичай, межі й форми долучення міжнародних організацій до правотворчого процесу в Україні устанавлюються міжнародними угодами й установчими документами самих організацій. У Договорі про Європейський Союз, а точніше в статті 5 зазначено, що «слідуючи принципу визначеної компетенції, ЄС здійснює свою діяльність лише в межах повноважень, які держави-учасниці на добровільній основі передали йому в договорах з огляду на здійснення визначених у них цілей» [36].

Як форми так й межі участі міжнародних організацій у правотворчому процесі визначаються потребою України здійснювати міжнародні зобов'язання.

Стосовно форм участі, І. Березанюк систематизує їх на підставі трьох визначальних критерій:

- 1) За методами та способами розрізняється:
 - пряма участь- здійснення консультаційних заходів, передача експертних висновків, що стосується чинних законів або ж законопроектів ;

- опосередкована участь- матеріальна допомога, активізація на основі інститутів громадянського суспільства;

2) За підставами під'єднання до правотворчості виділяється:

- участь, передбачувана міжнародно-правовим актом;
- участь, що ініційована самою державою за посередництвом її органів, об'єднанням громадян;

3) В залежності від стадії правотворчого процесу виокремлюється:

- участь у ході підготовки акту, чи експертизи або ж консультації;
- участь на етапі реалізації, це може бути бюджетне забезпечення з метою втілення певних положень закону [20].

Для більш інтенсивного осмислення існуючого перебігу законотворчих процесів, доцільно зважати на варіативні структури європейського зразка, що діють в Україні не монолітно, однак відповідно до гнучкого мандату, процедур й намірів.

Рада Європи, до якої входять понад 46 держав здійснює вплив на формуванні та розвиткові законодавства в контексті захисту прав людини та основоположних свобод. Європейська Конвенція з прав людини- це впливовий механізм Ради Європи, що забезпечує дотримання прав людини в усіх країнах-учасниках. Країни, що змогли ратифікувати Конвенцію повинні дотримуватися рішень Європейського суду з прав людини, в тому числі й Україна, чітко позначаючись на національній правовій системі [45].

Більше того, Рада Європи ставить за мету укріплювати цілісність між членами для збереження та відтворення колективних ідеалів, а також принципів, що в сукупності втілюють спільне надбання. Крім цього, ціль Ради Європи полягає й в сприянні соціальному та економічному розвитку учасників. Досягнення даних цілей забезпечується крізь функціонування її органів, насамперед: складанням угод та їх ухвалою та втіленні колективних

ініціатив в адміністративному, культурному, науковому, економічному, правовому, а також соціальному вимірі та охоплюючи дискутування питань, які складають взаємний інтерес.

До офіційного отримання статусу повноцінного члена Ради Європи, Україна змогла доєднатися до ряду конвенцій, зокрема: Європейської культурної конвенції 1954 року, Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво від 1980 року, Європейської конвенції про інформацію щодо іноземного законодавства 1968 року, а також Рамкової конвенції про захист національних меншин 1995 року.

Трохи згодом, до зазначеного переліку у 1995 році доєдналося понад шість конвенцій в галузі стримування злочинності, а саме: Конвенцію про правопорушення та деякі інші дії, вчинені на борту повітряного судна 1963 року, Конвенцію про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 року, Конвенцію про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки цивільної авіації 1971 року, Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів 1973 року, Міжнародну конвенцію про боротьбу із захопленням заручників 1979 року та Конвенції про фізичний захист ядерного матеріалу та ядерних установок 1980 року .

Поряд із цим, крізь Венеціанську Комісію, Рада Європи здійснила правовий аналіз проєктів певних статей Конституції України та проєктів Адміністративного й Сімейного кодексу. Як наслідок, така співпраця охоплюючи висновок Парламентської асамблеї Ради Європи, підтвердили рішучість України до цілковитого та повноправного залучення України до правового простору Ради Європи [58].

Окремо, слід підкреслити про вагомість Ради Європи у нормотворчій діяльності України, засвідчуючи про спільні ініціативи, тобто так звані Плани дій для України протягом періодів з 2015 по 2017 , 2018 по 2021, 2018 по 2022

та з 2023 по 2026 роки. Передбачувані даними документами заходи містять підтримку здійснення реформ: укріплення демократичного врядування, гарантування належної діяльності національних правозахисних інституцій і механізмів, захист прав і свобод людини, розв'язання нагальних питань охорони здоров'я, зародження плюралістичного медійного середовища, встановлення гендерної рівності, здобуття рівня гідного соціального захисту населення, вдосконалення судової системи, превенції корупційних проявів, протидію економічним злочинам, боротьба з торгівлею людьми та кіберзлочинністю, створення новітніх пленітенціарних установ та системи пробації, покращення виборчого законодавства, підтримці участі громадськості на місцевому й регіональному рівнях [70, с.120].

Для України, Енергетичне Співтовариство надає допомогу в створенні нормативної основи відносно енергоресурсів та матеріалів. До того ж, в рамках Енергетичного Співтовариства значним поштовхом для України стало внесення у Верховній Раді законопроект щодо злиття ринків електроенергії Європейського Союзу та України, зумовлюючи постановлення рішення Агентства зі співробітництва енергетичних регуляторів загальнообов'язковою силою на території держави [1].

До розгляду у другому читанні у лютому 2026 року відбулося внесення до реєстру законопроект №13450 , який імплементує положення регламенту Європейського Союзу про транс європейську енергетичну інфраструктуру, прискорюючи методи передчасного ліцензійного процесу для проєктів колективного інтересу. Тим не менш, Уряд встановив Порядок організації Національного плану з енергетики і клімату, у відповідності до норм Регламенту ЄС про управління Енергетичним Союзом, а також забезпечуючи прозоре довгострокове планування.

Разом із Секретаріатом Енергетичного Співтовариства, Міністерство енергетики закріпило законопроекти щодо підвищення рівня гарантій

самостійності Національної комісії, котра реалізує державне регулювання в напрямках комунальних послуг та енергетики.

Важливим аспектом й наразі залишається визначення статусу кооперативів з виробництва енергії й запобігання нормативним бар'єрам для місцевого виробництва енергії.

Як показує історія, у серпні 1992 року Україна офіційно стала повноправним учасником Європейського Банку реконструкції та розвитку згідно з Указом Президента України № 379/92. ЄБРР є цінним та довіреним партнером з яким Україна вдосконалює довготривалу співпрацю [44].

Європейський банк реконструкції та розвитку посідає роль фінансового донора реформ у сфері економіки на теренах України, на котрому тримається економічне реформування. Так, у 2025 році ЄБРР схвалив рішення щодо проекту технічної підтримки, зосереджений на підтриманні Міністерства юстиції щодо піднесення законодавства України про економічну неспроможність до практик та стандартів Європейського Союзу, що є складовою « Дорожньої карти з верховенства права».

Наслідком цього стало у 2025 році вступ у силу Закону України « Про внесення змін до Кодексу України з процедур банкрутства та деяких інших законодавчих актів України щодо імплементації Директиви Європейського парламенту», що зміг синхронізувати вітчизняне законодавство у даній сфері з Директивою.

Тим не менш, співпраця України з Європейським Банком реконструкції є більш помітною, крізь ратифікацію певних угод, як - от законопроект про ратифікацію угоди про внесок між Україною та ЄБРР щодо участі України у Фонді підтримки, одержавши допомогу спеціалізованого комітету Верховної Ради.

Фактично, європейський вектор впливу на нормотворчу діяльність України міжнародними організаціями характеризується передусім тісною

інтеграцією внутрішнього законодавства до правового доробку Європейського Союзу. Принцип наділеної компетенції стримує втручання європейських установ винятково сферами наданими добровільно країнами-членами також крізь договірні зобов'язання даний принцип відображається у відносинах з Україною. Спеціалізована й технічна підтримка від структур Європейського Союзу покладена надавати досконале проектування нормативно-правових актів й узгодженість з передовими стандартами.

Таким чином, в рамках організацій загального спрямування, обов'язковим компонентом для України постає імплементація загальноновизнаних міжнародних стандартів, вибудовуючи зміст її національно-правових норм. У свою чергу участь України в організаціях галузевого спрямування вимагає від України адаптацію специфічних правових норм та технічних регламентів з метою гармонізації національного законодавства з міжнародними нормативами окремих галузей економіки, енергетики, торгівлі та трудової діяльності. Європейська стратегія ціле-направлено трансформує міжнародні організації із зовнішніх донорів правових норм на рівноправних членів національного правотворчого процесу, котрі як правило функціонують на основі прямо окреслених договірних меж.

ВИСНОВКИ

Тож, виходячи з проведеного дослідження, право міжнародних організацій - це самостійна галузь традиційного міжнародного права, що містить свій предмет, метод, нормативно-правову основу й відзначається підвищеним ступенем динамізму, а також пристосування до нестабільних обставин міждержавної взаємодії. Розвиток та формування даної галузі права обумовлюється волею держав – основоположниць, котрі крізь установчі акти делегують міжнародним організаціям визначений обсяг повноважень з метою породження виняткового механізму колегіального правотворення. До того ж, право міжнародних організацій стимулює результативну координацію дій держав на світовому рівні, гарантуючи при цьому прогнозованість та стійкість міжнародних відносин.

Визначено, що правосуб'єктність міжнародних організацій не являється статистичною, оскільки розгортається на основі загального звичаєвого міжнародного права, рішення органів організації й установчої практики. Доведено, що основною підставою набуття міжнародної правосуб'єктності є цілковита можливість організації на індивідуальній основі здійснювати юридично обумовлені дії, зокрема: укладати угоди, застосовувати імунітети та пред'являти міжнародно-правові вимоги. Обсяг правосуб'єктності певної міжнародної організації встановлюється не тільки на основі статуту, але й усталеною практикою органів, посилюючи первинні повноваження згідно доктрині імпліцитних прав. Крім того, міжнародна організація має властивість наділятися внутрішньою правосуб'єктністю відповідно до вітчизняного права приймаючої держави, нагальною для гарантування повсякденної діяльності організації.

Виявлено, що правосуб'єктність може припинитися або ж бути обмеженою внаслідок: розпуску, практичного позбавлення організації її головних функцій, офіційного визнання державами неспроможністю організації належно функціонувати на міжнародному рівні.

З'ясовано функції права міжнародних організацій. Дана галузь охоплює чотири найважливіші функції: головна, регулююча, контрольна оперативна й інформаційна. Вони напряду визначають механізми правового регулювання міжнародної організації, сприяючи забезпеченню ефективності та легітимності. Важливим є й те, що без наявності структурно-окреслених функцій, право міжнародних організацій позбавляється можливості правотворення, моніторингу виконання рішень й пристосування до сучасних викликів і це може породжувати дестабілізацію міжнародного правопорядку.

Визначено й принципи права міжнародних організацій які можуть поділятися на загальні й спеціальні. Універсальними основами постають загальні принципи, корті встановлюють порядок відносини між державами та організаціями. У свою чергу, спеціальні принципи встановлюють особливості правосуб'єктності, межі функціонування кожної організації й процедуру ухвалення рішень.

Проаналізовано місце та значення права міжнародних організацій, уможлививши визначити дану підгалузь як окрему та активно-трансформовану, постаючи на перетині інституційного права та загального міжнародного права й полягає в забезпеченні процесу міжнародної інституціоналізації, бо власне організації наділяються можливістю поставати цілісними суб'єктами правових відносин разом із державами.

Також доведено й те що, право міжнародних організацій здійснює помітний вплив на встановлення звичаєвих норм, оскільки, і практика, і рішення міжнародних організацій все помітніше стають джерелом зовнішньодержавного права. У свою чергу типові резолюції Генеральної Асамблеї ООН наділені властивістю демонстрації загальної практики держав, зважаючи на відсутність довготривалого часового параметру, а це сприяє тому, що право міжнародних організацій всіляко намагається втілити процес прискорення щодо створення звичаєвих норм.

Досліджено основні підходи до типології права міжнародних організацій: інституційно-структурний; функціонально - компетенційний; системно-універсальний; наднаціональний та нормативний. Відповідно, їх значимість полягає в можливості запобігання процесу комбінування різноманітних джерел права й коректності визначення норм, що відносяться до конкретних правовідносин за умови участі міжнародної організації. Це допомогло правильно розмежувати внутрішнє та зовнішнє право міжнародних організацій.

Доведено, що внутрішнє право міжнародних організацій допомагає забезпечити результативну діяльність самої організації, встановлюючи внутрішні механізми, права й обов'язки органів та персоналу. Внутрішнє право містить: установчі акти організацій; рішення й резолюції, що є узгодженими в рамках організації; правозастосовна практика організації, міжнародно-правові зобов'язання, які можуть впливати з угод із третіми сторонами; судові та арбітражні ухвали. Тим не менш, воно сприяє однозначному тлумаченню статутних цілей, а також визначає розподіл повноважень керівних та підпорядкованих органів. Тобто, це право вибудовує правову основу з метою підзвітності, дисциплінарних механізмів та урегулювання внутрішніх розбіжностей.

Визначено, що зовнішнє право міжнародних організацій врегульовує відносини організацій з державами-учасниками, також з іншими міжнародними організаціями й суб'єктами міжнародного права, сприяючи реалізації міжнародної правосуб'єктності. До його джерел відносяться: міжнародні конвенції та угоди; статутні та установчі документи організацій; резолюції та акти структурних підрозділів організацій; міжнародний звичай; висновки та судова практика. На основі зовнішнього права міжнародних організацій відбувається процес узгодження діяльності організації із загальноприйнятими принципами міжнародного права, а саме суверенної рівності й невторчання. Воно також розмежовує ступені відповідальності

міжнародної організації за недотримання міжнародних зобов'язань й порядок взаємозв'язку з іншими суб'єктами світового управління.

Виявлено відмінність зовнішнього права міжнародного права від внутрішнього. Зокрема, внутрішнє право міжнародних організацій використовується лише в рамках організації й не встановлює прямих прав та обов'язки для третіх сторін. У свою чергу зовнішнє право міжнародних організацій зумовлює правові наслідки, що торкаються всіх учасників міжнародних відносин.

Розглянуто й вплив права міжнародних організацій на взаємовідносини України та її правотворчу діяльність. Імплементация рішень ООН, Ради Європи та Європейського Союзу уможлиблює етап гармонізації вітчизняного законодавства з міжнародними стандартами, особливо у контексті безпеки, прав людини, а також торгівлі. ООН крізь конвенції, резолюції Ради Безпеки й рішення Міжнародного Суду ООН підштовхує Україну до внесення змін в Кримінальному кодексі й законодавстві у сфері протидії тероризму.

Міжнародні організації галузевого спрямування, як-от наприклад : Світова Організація Торгівлі, Всесвітня Митна Організація, Міжнародна організація кримінальної поліції, Міжнародна Організація Праці, Гаазька конференція з міжнародного приватного права втілюють суттєвий вплив на нормотворчу діяльність України на основі надання рекомендацій стосовно реформування відповідних галузей та надаючи рекомендації щодо проєктів змін до чинних нормативно-правових актів. На основі цих аспектів, Україна адаптує нормативну базу до вимог домінуючих галузевих організацій. У відповідності це гарантує беззастережний пріоритет міжнародних угод перед внутрішнім законодавством.

Саме через додержання Угоди про асоціацію з ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання інкорпорувати акти у вітчизняне законодавство, що стало впливати з права Європейського Союзу. В межах європейського вектору, такі

міжнародні організації, як : Рада Європи, Енергетичне Співтовариство та Європейський Банк реконструкції та розвитку встановлюють чітко-окреслені зобов'язання, настанови та стимули, а правові норми цих організацій являються основоположними джерелами правотворення в Україні на шляху до європейської інтеграції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Access to Modern Energy Services in Ukraine During the Wartime: Legal Challenges and Solutions for Public Administration. URL: <https://blr.flaw.uniba.sk/index.php/BLR/article/view/853> (дата звернення: 15.02.2026).
2. Judgments of the Administrative Tribunal of the ILO upon Complaints Made against UNESCO: International Court of Justice. Advisory opinion of 23 October 1956. URL: <https://www.icj-cij.org/index.php/case/30> (дата звернення: 15.02.2026).
3. Articles of agreement of the International Monetary Fund: adopted at the United Nations Monetary and Financial Conference, Bretton Woods, New Hampshire, July 22, 1944 by the modifications approved by the Board of Governors in Resolution No. 66–2, adopted December 15, 2010. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/aa/pdf/aa.pdf> (дата звернення: 19.03.2026).
4. A. Racke GmbH & Co. v Hauptzollamt Mainz. C-162/96. Judgment of 16 June 1998, ECLI:EU:C:1998: 293. URL: <https://eu.vlex.com/vid/sentencia-tribunal-justicia-16-838656869> (дата звернення: 07.02.2026 року).
5. Dr. Tahira Mumtaz, Dr. Ammara Tariq Cheema, Imman Batool: The Role of International Organizations in the Development and Advancement of International Law: A Case Study of UN and EU. Vol. 04 No. 01. July-September 2025 *Advance Social Science Archive Journal*. P. 12. URL: <https://www.assajournal.com/index.php/36/article/view/500/752> (дата звернення: 19.03.2026).
6. Giorgio Gaja. Article of the Responsibility of International Organisations. United Nations Audiovisual Library of International Law. United Nations, 2014. P. 10. URL: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/ario/ario_e.pdf (дата звернення: 19.03.2026).

7. Henry G. Schermers and Niels M. Blokker: International Institutional Law 2018. Sixth Revised Edition. URL: <https://brill.com/display/title/36421>
8. J. Math Noortmann. The Basics of Public International Law 2005. P. 59. URL: <https://www.rsis.edu.sg/wp-content/uploads/2016/08/Noortmann-2005-the-basics-of-IL.pdf> (дата звернення: 07.03.2026).
9. Jan Klabbbers, University of Helsinki. An instruction to International Organizations Law. Chapter 10: Institutional structures. P. 241
10. Jan Klabbbers. The Emergence of Functionalism in International Institutional Law: Colonial Inspirations. *European Journal of International Law*, Volume 25, August 2014, P. 645–675. URL: <https://academic.oup.com/ejil/article/25/3/645/403558> (дата звернення: 04.03.2026).
11. Legal Consequences for States of the Continued Presence of South Africa in Namibia notwithstanding Security Council Resolution 276, 1970, Advisory Opinion, I.C.J. Reports 1970. URL: <https://www.icj-cij.org/case/53> (дата звернення: 14.03.2026).
12. Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization 15 April 1994. URL: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/downloads_e/WTO_en.pdf (дата звернення: 19.03.2026 року)
13. Medani P. Bhandari. The Development of the International Organization and Organizational Sociology Theories and Perspectives. *Part 4 - Definitions and Types of IO*. 2019. 19-35 p. URL: <https://asej.eu/index.php/asej/article/view/376/314> (дата звернення: 19.01.2026).
14. Richard W. Bishopp, General international law in the relations between international organizations and their members. December 2019, p. 653 – 673. URL: <https://www.cambridge.org/core/journals/leiden-journal-of-international-law/article/abs/general-international-law-in-the-relations-between-international-organizations-and-their-members> (дата звернення: 04.03.2026).

15. Seyersted F. *Common Law of International Organizations*. Leiden; Boston: *Martinus Nijhoff Publishers*, 2008. 605 p.
16. *The Concept of an International Organization in International Law*. By LORENZO GASBARRI, Oxford University Press, Oxford, 2021, 256 pp.
17. Аббакумова Д. В. Особливості Дипломатичного Права Міжнародних Організацій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. С. 559-562. URL: https://lsej.org.ua/8_2022/127.pdf (дата звернення: 19.02.2026).
18. Антонович М. М. Міжнародне публічне право. «КМ Академія»; 2003. – 308 с. URL: https://law.sspu.edu.ua/files/documents/books/library/22/antonovich_mizhnarodne_publichne_pravo (дата звернення: 23.01.2026).
19. Ахмад І. Правотворчість міжнародних міжурядових організацій. Національний Університет імені Тараса Шевченка. Київ, 1999. 18 С.
20. Берназюк І. М. Форми та межі участі міжнародних організацій у правотворчому процесі в Україні. *Право і суспільство*. № 2. 2021. С. 246-253. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/2_2021/36.pdf (дата звернення: 06.04.2026).
21. Берназюк Я. О. Міжнародні організації та установи як учасники правотворчого процесу в Україні. *Journal «ScienceRise: Juridical Science»*. 2017. С. 26–30. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=srjusc_2017_2_7 (дата звернення: 26.03.2026).
22. Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. Міжнародне право. Основи теорії: Підручник за редакцією В. Г. Буткевича. К. Либідь, 2002. 608 С.
23. Василяко Р. О. Гармонізація Законодавства України до Права ЄС Контексті Положень Закону України «Про Правотворчу Діяльність». *Збірник матеріалів науково-практичного круглого столу м. Київ, 12 квітня 2024 року*.

С. 21-23. URL: [https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/KRC_conf_Propravotvorochu-dyyalnyst_A5_DRUK .pdf](https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/KRC_conf_Propravotvorochu-dyyalnyst_A5_DRUK.pdf) (дата звернення: 06.04.2026).

24. Вербіцька І. І. Європейський Банк Реконструкції та Розвитку як Ключовий Фінансовий Партнер України. *Мукачівський Державний Університет. Економіка І Суспільство* 2017. С. 37-41. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/8.pdf (дата звернення: 08.04.2026).

25. Віденська конвенція про право договорів між державами і міжнародними організаціями або між міжнародними організаціями від 21 березня 1986 року. URL: https://treaties.un.org/doc/source/docs/A_CONF.129_15-E.pdf (дата звернення: 28.01.2026).

26. Войціховський А. В. Міжнародне право : підручник. МВС України, Харківський Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2020. 544 с.

27. Федонюк С. В. Генеза Європейського Союзу: Європейське Економічне Співробітництво. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки. С. 36. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/1203/1/%D0%93%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D0%B0%20%D0%84%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%A1%D0%BE%D1%8E%D0%B7%D1%83.pdf> (дата звернення: 27.01.2026).

28. Ходаківська Д. Внутрішнє право міжнародних організацій: Публічне право № 2. С. 88-98. URL: <https://www.publichnepravo.com.ua/files/38/pdf/10.pdf> (дата звернення: 13.03.2026).

29. Денисенко С. І., Ільченко О. В. Міжнародна Конвенція Про Спрощення та Гармонізацію Митних Процедур як Основоположний Документ у Сфері Митної Справи. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 5/ 2022.

С. 638-641. URL: https://lsej.org.ua/5_2022/154.pdf (дата звернення: 29.03.2026).

30. Жукорська Я. М. «Внутрішнє Право» Сучасних Міжнародних Організацій. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/2c8e9512-5d3b-4b17-86a9-8db5945dbd4c/content> (дата звернення: 11.03.2026).

31. Жукорська Я. М. Історія виникнення міжнародних організацій. URL: https://www.researchgate.net/publication/390533651_Istoria_viniknenna_miz_narodnih_organizacij (дата звернення: 22.01.2026).

32. За редакцією Козака Ю. Г., Ковалевського В. В., Кутайні З. К. та ін. Міжнародні організації: Навчальний Посібник . Центр учбової літератури, 2007. 440 с.

33. Милосердна І. М., Краснопольська Т. М. Азіатсько-Тихоокеанський Регіон та Проекти його Розвитку: Кінець XX – Початок XXI Століття. *Актуальні проблеми політики*. 2020. С. 130-138. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/65_2020/21.pdf (24.01.2026).

34. Іваницька О. М. Роль СОТ в Регулюванні Світової Торгівлі Товарами та Послугами. URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Rol-SOT_2.pdf (дата звернення: 24.01.2026).

35. Колеснік М. С. Поняття Міжнародної Організації в Концепції Мішеля Віраллі. *Львівський національний університет імені Івана Франка*. С. 3. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5e576fe4-0dc5-42c9-a88d-f6583750f2f3/content> (дата звернення: 17.01.2026).

36. Консолідовані Версії Договору про Європейський Союз та Договору про Функціонування Європейського Союзу. 30.3.2010. Офіційний вісник Європейського Союзу С. 83/3. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення: 04.02.2026).

37. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254 к/96 Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

(дата звернення: 23.03.2026).

38. Конституція ЮНЕСКО (Статут Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури). Лондон, 16 листопада 1945 р. № 52. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_014#Text (дата звернення: 11.03.2026).

39. Кравченко С. О., Кравченко В. В. Міжнародні Організації як Суб'єкти Глобального Управління. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління. С. 6-11. URL: https://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2017/1_2017/4.pdf (дата звернення: 21.01.2026).

40. Купчення Л. І. Оновлення Права СОТ та Забезпечення Права на Міжнародний Порядок: Сучасний Дискурс. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»* 2022.С. 339-343.URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/261916> (дата звернення: 29.03.2026).

41. Гнатишин М. А., Паризька Угода: Прогрес в Імплементатії та Торговельні Аспекти, 05.03.2019. С. 7. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2019/37.pdf (дата звернення: 16.02.2026).

42. Лобас М. Г. Міжнародні організації: Роль, Класифікація, Функції. АГРОІНКМ. С. 14. URL: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Agroinkom/agroinkom2009-1-4/agroinkom2009-1-4_12-14.pdf (дата звернення: 17.01.2026).

43. Ігошин М. М., А. В. Харченко. Історичні Передумови та Еволюція Діяльності ООН як Гаранта Міжнародної Безпеки. 2025 р. *Право та державне управління*. С. 16-23. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/1_2025/4.pdf (дата звернення: 18.01.2026).

44. Макаренко М. І., Віннік М. В. Україна і Європейський Банк Реконструкції та Розвитку: Сучасна Зміна Вектору Співробітництва. *Вісник СумДУ. Серія “Економіка”* 2020. С. 114-120. URL: https://visnyk.fem.sumdu.edu.ua/issues/3_2020/12.pdf (дата звернення: 06.04.2026).

45. Марцеляк О. В. Вплив Міжнародних Організацій на Національний Правотворчий Процес в Державах-Членах ЄС. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2024. С. 287-293. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/321396/311928> (дата звернення: 01.04.2026).
46. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Киотська конвенція) від 18.05.1973. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_643#Text (дата звернення: 30.03.2026)
47. Міжнародне публічне право: основи теорії : навчально-методичний посібник. Бехруз Х. Н. , Андрейченко С. С., Грушко М. В., та ін. Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. 252 с.
48. Міжнародні організації: навчальний посібник укладачі: Андросова Т.В., Кот О.В, Козуб В.О. видання 2-ге, перероблено та доповнено 2018. – 235 с.
49. Міністерство закордонних справ України: Постійне представництво України при відділенні ООН та інших організаціях у Женеві. Міжнародна організація праці. 22 травня 2025 року. URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2609-labour> (дата звернення: 03.04.2026).
50. Нарада з Безпеки та Співробітництва в Європі. Заключний Акт. (Гельсінкі, 1 серпня 1975 року) – Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_055#Text (дата звернення: 06.02.2026).
51. Шпакович О. Місце Міжнародних Організацій у Сучасній Системі Міжнародних Відносин. *Право України*. 2010. № 12. С. 186-192. URL: https://pravoua.com.ua/storage/files/magazines/files/content-pravoukr-2010-12-pravoukr_2010_12-1.pdf (дата звернення: 17.02.2026).
52. Окопник О.М., Гаврилюк Ю. В. Міжнародна Правотворчість в Умовах Глобалізації та Вдосконалення для України. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. *Серія «Право»*. 2020. № 1 (1). С. 130-134. URL:

<https://law.duan.edu.ua/images/PDF/2020/1/18.pdf> (дата звернення: 21.03.2026).

53. Матіяш О. Нові Підходи Гаазької Конференції до Систематизації Норм Міжнародного Приватного Права. *Цивільне Право і Процес*. 2019. С. 14-20. URL: <https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/1/4.pdf> (дата звернення: 30.03.2026).

54. Джигора О. М., Банчук-Петросова О.В., Дем'янюк О. Б. Роль Міжнародних Організацій у Контексті Сучасних Міжнародних Конфліктів. *Публічне управління і політика № 5(9) (2025)*. С. 11. URL: https://www.researchgate.net/publication/392674202_ROL_MIZNARODNI_H_ORGANIZACIJ_U_KONTEKSTI_SUCASNIH_MIZNARODNIH_KONFLIKTIV
[THE ROLE OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS IN THE CONTEXT OF MODERN INTERNATIONAL CONFLICTS](https://www.researchgate.net/publication/392674202_ROL_MIZNARODNI_H_ORGANIZACIJ_U_KONTEKSTI_SUCASNIH_MIZNARODNIH_KONFLIKTIV) (дата звернення: 21.02.2026).

55. Пасічник Я. С., Міжнародний Договір і Міжнародний Звичай як Джерела Міжнародного Права: Детермінація і Взаємозв'язок. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. Випуск № 04, 2025, частина 3. С. 429-432. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/339179/327403> (дата звернення: 17.03.2026).

56. Пасічник Я. С. Міжнародний Договір і Міжнародний Звичай як Джерела Міжнародного Права: Детермінація і Взаємозв'язок. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»* 2025. С. 428-435. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/08/65-2.pdf> (дата звернення: 17.03.2026).

57. Петрівна Л. С., Маланчук П. М. Співробітництво України з Інтерполом під Час Кримінального Провадження. *«Young Scientist»* 2016. С.602-605. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/141.pdf> (дата звернення: 29.03.2026).

58. Право Ради Європи та практика ЄСПЛ : навчально-методичний посібник. Укладачі: В. В. Форманюк, Р. Ф. Харитонов, Ю. Ю. Акіменко, О. В.

Пасечник, О. К. Канєнберг-Сандул, Т. С. Федорова, Д. О. Гребенюк ; за редакцією Х. Н. Бехруза ; *НУ «Одеська юридична академія»*. – Одеса : Фенікс, 2023. – 120 с.

59. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 року № 1906 - IV. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/02/20.pdf> (дата звернення: 23.03.2026 року).

60. Расторгуєва Н. О., *Правотворчість в Умовах Апроксимації Законодавства України до Норм ЄС. Актуальні проблеми правотворчості в Україні*. Вінниця, 2024. С. 129-131. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8fefb8cc-e19d-47e1-b7ee-c144603acf8a/content> (дата звернення: 02.04.2026).

61. Римський статут Міжнародного кримінального суду : ратифіковано із заявами Законом № 3909-IX від 21.08.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 19.03.2026).

62. Сіваш О. М., Привілеї та Імунітети Міжнародних Міжурядових Організацій в Сучасному Міжнародному Праві. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 11/ 2022. С. 809-812. URL: https://lsej.org.ua/11_2022/197.pdf (дата звернення: 11.03.2026).

63. Скрипник О. М. *Історія міжнародних організацій*. Навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011 – 226 с.

64. Статут Міжнародної організації кримінальної поліції Інтерполу від 13.06.1956. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/12.1/141.pdf> (дата звернення: 02.04.2026).

65. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду – Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text (дата звернення: 28.01.2026).

66. Статут Ради Європи. Лондон, 5 травня 1949 р. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001#Text (дата звернення 14.03.2026).

67. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їїніми державами -членами, з іншої сторони : Міжнародний документ від 27.06.2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 04.04.2026).

68. Ходанич Х. Сутність та Функції Міжнародних Організацій у Сучасних Міжнародних Відносинах. *Збірник наукових праць* 2018. С. 253-263. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/932f269a-09e5-457a-968a-f83bd6f3b223/content> (дата звернення: 11.02.2026).

69. Черніченко С. В. Юридична природа внутрішнього права міжнародних організацій. *Правознавство*. 1971. С. 216. URL: <http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 08.03.2026).

70. Шатіло В.А. Місце та Роль Міжнародних Організацій у Правотворчій Діяльності України. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»* 2025. С. 118-122. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/02/20.pdf> (23.03.2026).

71. Шпакович О. М., Каграманян Д. Д. Внутрішнє право міжнародних організацій. *Філософські та методологічні проблеми права* 2020 .С. 93-101. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f82a7835-4751-499f-b010-d175d52a7917/content> (дата звернення: 08.03.2026).

72. Шпакович О.М. Право міжнародних організацій. Курс лекцій. Інститут міжнародних відносин, 2020. 129 с.